

Veszprémi végrendeletek 1735–1764

FÖLDESI FERENC

„*Rendeld el a te házadat, mert meghalsz, és meg nem gyógyulsz.*”¹ – kapja Ezsaiás próféta az Úr intelmeit, amivel a végrendelet (a testamentum) lényegét lehet kiemelni. Az ember nem élhet örökké – ezt a végrendeletekben többen ki is hangsúlyozzák – „...előttem viselvén az Isten deacretumat [rendelését], hogy tudni illik kinek kinek egyszer meg kellett halni ...”² ezért végső rendelést kell tenni.

Végrendelkezés esetén az örökhagyó az utókor, az utódjai számára kíván valamit közölni. Elsődlegesen azt, mit gyűjtött össze, s az kié legyen, ezen túlmenően közli mindazt, amit fontosnak tart „*maradékai*” számára megörökíteni.

A végrendelet híven tükrözte a végrendelkező és a környezetében jelentkező tárgyi igényeket, konfliktusokat, problémákat. Mert kinek is lehet a kötelessége, felelőssége az árváknak (a „*neveletlen gyermekek*”), az özvegyeknek bekövetkező elszegényesedésének megakadályozása, a testvérek közt támadható viszály elhárítása, vagy a meghalt vagyona elkótyavetyélésének megakadályozása, mint a lehetséges örökhagyónak, a „*javacsákák*” tulajdonosának.

A „*házat el kell rendezni*”, kivált – ha az örökhagyó „*testében nyavalyás, de elmében ép*” – azokra nézve, akik között a végső rendelkezés hiánya miatt különböző viszály, pörlekedés támadhat. Természetesen az is előfordulhatott, hogy a lefektetett végrendelet lett később a viszály – békétlenkedés – elindítója.

A „Testamentum”, vagyis „Testatio mentis”: azaz szándéknyilatkozat, amelyben az örökhagyó kifejezi (kinyilatkoztatja) a halála utáni akarátát: mi történjen holtá után gyermekeivel (nekik gyámot is rendelhet), a szerzett vagyonával.³

A végrendeleteknek meg kellett felelni a korban hatályos törvényeknek, de nem mehetett szembe az íratlan társadalmi szokásokkal sem. A végrendelkező megnevezi az örökség tárgyát képező ingó, ingatlan javait, és az örökösöket; a testamentumból megismerhető a testáló személy vagyoni helyzete, rokoni kapcsolatai, adósságállománya is. A források a testáló társadalmi helyzetéről, birtokviszonyairól, pénzgazdálko-

¹ Ézsaiás próféta könyve 38.1

² Osváldt Örszébet (Fias Ferenc házastársa) végrendelete.

³ Honnyi törvény. Özvev-szedegette Ette-karchai Georch Illés Posony, 1806.

dásáról, műveltségi szintjéről stb. árulkodnak, azt azonban fontos megjegyezni, hogy a hagyatéki leltár és az osztálylevél (az örökösök közötti vagyoneelosztás) a teljességre törekvő felsorolással, pontosabb képet ad az ingó és ingatlan vagyronról, mint a végrendelet.

A végrendelezés a városbíró és legkevesebb öt, esetenként akár hét, vagy ennél is több tanú együttes jelenlétében történt, a városi jegyző foglalta írásba és hitelesítette. A jelenlévő tanúknak – mint azt Tárkány Szücs Ernő megfogalmazta – „*tisztességes állású személyeknek kellett lenniök, akik a végrendelezés tartama alatt valóban együtt voltak,*” szintén alá kellett írni az iratot. A hitelességhez tartozott a testáló személy aláírása is, aki „*írást nem tudván neve keresztvonyásával*” tette érvényessé azt.⁴ A végső rendelkezések – legyenek rövidebb, vagy hosszabb terjedelműek – formai és tartalmi szempontból majdnem azonos felépítésűek.

Az alább közölt testamentumok jól mutatják, hogy a hiteles bizottságot a város tanácsát alkotó tagjaiból kiküldött – néhány esetben vármegyei – tanácsosa, esetenként Veszprém város főbírája, de minden esetben a város jegyzője alkotta. A végrendeletet általában a jegyző írta le⁵ (ezért is van több azonos mondat, bekezdés a végrendeletekben) és a testáló előtt lett felolvasás és a testamentum szövegének megmagyarázása után írták alá. A végrendeletet később elhelyezték a városi levéltárban, de Veszprémben csak Csirke János jegyző 1812-es szabályozása után lett egységes azok jegyzékbe foglalása, illetve a végrendeletekkel kapcsolatos ügymenet.⁶ Az itt közölt végrendeletek csak a város tanácsülési jegyzőkönyvében olvashatóak, miután bevezették őket, illetve a tanácsülésen felolvasták az örökösök előtt. Minden bizonnyal készült belőlük külön okmány is, de azokat már nem lehet megtalálni a tárolt iratok között. A végrendeletek ezután bekerültek a város „levelestárába”, majd amikor eljött annak ideje, a lezárt borítékot felbontották és a tanácsülésen az örökösök jelenlétében felolvasták. A már említett 1812-es időponttól kezdődően már nem lehetett kiadni az eredeti végrendeleteket, csak annak másolatát.

A közölt végrendeletek keletkezésének időpontjában két fontos szabályt kellett betartani a végakarát készítőjének, ahhoz, hogy hiteles legyen. Így: 1. feleljen meg a testamentum készítése formai és tartalmi követelményeit előíró törvényeknek (itt különösen a az 1715. évi 27. tc-nek), 2. a végrendelezést szabad akaratból, „józan elmével” kellett megtenni.

A formai követelmények közül kiemelni célszerű a végrendelet készítésének megírását, lediktálását. A közölt végrendeletek között elvétve akad olyan, amit az örök-

⁴ TÁRKÁNY SZÜCS 1981. A végrendelet formáiról, alaki kellékeiről lásd: 726–743. A végrendelet okairól: 743–757.

⁵ A közölt végrendeletek készítése idején Veszprém jegyzői voltak: 1738. Szabó István, 1747. Varasdy Imre, 1752. Csóka István majd Kapuváry Mihály, 1758. Horváth János.

⁶ Csirke János városi főjegyző által lefektetett rendszabályokat lásd a Függelékben.

hagyó a saját kezével írt, vagy írt alá (az itt közöltek a jegyzőkönyvvezető másolata be a jegyzőkönyvbe), mivel a többség írástudatlan volt. A citált törvény pontosan előírta, hogy mikor hány főnek kell jelen lenni, azoknak aláírni és lepecsételni a végrendeletet. Ez minden esetben a végrendeleteken a végrendelező aláírása, de inkább „kezének keresztvonyása” alatt olvasható, látható.

A tanulmányban 23 végrendeletet közöltem, kizárólag olyanokat, amelyek a Veszprém város tanácsülés jegyzőkönyvében találhatóak. A testálók között 12 nő és 11 férfi szerepel. Figyelemmel a végrendeletekben foglaltakra, megállapítható, hogy a testamentum készítői többségükben a város tehetősebb részéhez tartoztak. Öt végrendelező tulajdonában kőház is volt – egyikőjük úgy írta le ingatlanát: „*Hosszú utcában egy kőből álló sor házam*”, hat fő pedig egyéb (fából) épített házról rendelkezett.

Eltérés mutatható ki a férfiak és a nők végrendeletei között, mivel a férfiak kisebb szerepet tulajdonítottak a házi eszközök felsorolásának. Ők elsősorban a földekről (kert, szántóföld), illetve – mivel többen is rendelkeztek szőlővel –, Csopakon, Vörösberényben meglévő szőlőföldjeiket vették az első helyre. Emellett a hagyatékban szerepelt a már hordóban lévő bor, de találkozunk majd a bor szabályellenes árusítása miatt kiszabott büntetés befizetésének akaratával is.

Állatokról csak kevesen tettek említést, ekkor is csak egy-egy tehén szerepelt (egyszer szerepelt borjas tehén, illetve hét tehén megjelölés), összesen öt esetben. Néhányan jelentős összegek felől intézkedtek, ami összefüggött a szakmájukkal. Csak három esetben lehetett tudni, hogy a végrendelet készítője milyen mesterséget űzött a városban: így csapó, cserző-varga (ez esetben özvegye, aki folytatta férje mesterségét), illetve bognár.

A nők által készített végrendeletekben jelentős szerepet játszottak a nők számára fontos házi eszközök és a ruhaneműek: paplanok, dunyhák, vászonterítők, vagy éppen a kabátra, pruszlikra való ezüstgombok. Ugyancsak megemlítették a háztartási eszközöket is: sütőteknő, vasrostély, edények, sütővillák.

Az általam vizsgált testamentumok magyar nyelven készültek. Latin kifejezésekkel a szövegbe beleszóve találkozunk, a középkori latinból sok megőrződött, például „confirmálok”, (megerősítem), „commitálok” (meghagyom), coram me, per me (előttem, jelenlétemben), vagy „anno et die ut supra” (kelt, mint fent), stb.

Formai felépítését tekintve a testamentumok vallásos címmel kezdődnek: „*Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek Nevében, Ámen!*”, vagy „*A Teljes Szentháromság, Atya, Fiú és Szent Lélek Istennek nevében.*” A következőkben a végrendelezők többsége lelkeről és testéről általánosságban rendelkezik. A bevezetőt a tárgyalási rész követi a következő sorrendben: 1. a vagyontárgyak felsorolása, eredete a jogi megítélés szempontjából, 2. a végrendelező adósságai, 3. a végrendelező kintlévőségei, 4.

a vagyon (ingó, ingatlan) elrendezése.⁷ A közölt végrendeletek formailag megfeleltek az 1715-ös törvényben előírtaknak.⁸

A publikálásra került végrendeletek közzétételénél törekedtem a tájnyelvi jellegzetességek megtartására. A szövegeket – a mai helyesírásnak megfelelően – központozással tettem érthetőbbé. Elhagytam a „d”, „g”, „t” betűre végződő szavak végéről a néma „h”-t, pl. pedigh, adósságh, átírtam a „cz”-t „c”-re, pl. reczését=recéset, czéh=céh, a „ts”-t „cs”-re, pl. tsalárd= csalárd, bötsületesen=böcsületesen, a fonetikus írással rögzített szavakat a mai írásmód szerint közöltem, pl. mardgyanak=maradjanak.

A személy- és földrajzi neveknél betűhív közlést, a kis- és nagybetűk használatánál a mai helyesírás szabályait alkalmaztam. A szövegben használt elnevezésük szerint rögzítettem úgy, hogy []-ben feltüntettem mai elnevezésüket.

A testamentumokat azok keletkezésének időrendjében közöltem. Mint már említettem, a városi jegyzőkönyvekben beírt végrendeletek kellékei is megfeleltek a testamentum készítés szabályainak. Mindegyik végrendeletet sorszámmal láttam el. Ezt követi a forrás címe, ami a testáló nevét tartalmazza, majd a dokumentum keletkezésének dátuma a ma használatos dátumformátum szerint. Lábjegyzetben közöltem a végrendelet pontos előtalálási helyét.

Eredeti helyén meghagytam a forrásokban áthúzott szövegrészeket, []-be tettem, áthúzott és dőlt betűvel jelöltem. Az általam végzett betűpótlásokat is []-be tettem. Olvashatatlan szövegrészeknél [...] jelet alkalmaztam, ahol papírhiány, vagy sérülés miatt nem olvasható a szöveg azt [---] módon jelöltem. A források szórendjén, ragozáson nem változtattam.

A rövidítéseket, pl. Tek=Tekintetes, Vrgye=Vármegye, Mlgs=Méltóságos, n= nemzetes, []-ben kiegészítettem. A szövegközi dátumokat az eredeti írás szerint rögzítettem, a pénzegységek, pl. ft, fl, for, xr, rövidített formáját meghagytam. A latin szavakat latinosan, de a latin szavak magyar szóvégi ragjait a magyar helyesírásnak megfelelően írtam, majd az első előfordulási helyüknél – ha ismert volt – []-be írtam azok magyar megfelelőjét. Esetenként, néhány végrendeletnél a jobb megértés érdekében ettől eltértem.

⁷ Zalaegerszegi végrendeletek 1701–1826 I. (1701–1803). Sajtó alá rendezte, a bevezetőt és a jegyzeteket írta CSOMOR Erzsébet. Magyar Nemzeti Levéltár Zala Megyei Levéltára, Zalaegerszeg, 2015.

⁸ 1715. évi XXVII. törvénycikk a végrendeletekről: 1. § Ezért az efféle sérelem kikerülése végett rendelték, hogy mostantól jövőre, azok a végrendeletek, a melyeket a szabad rendelkezés alá tartozó javakra s dolgokra nézve olyan végrendelkező, a kinek végrendelkezési joga van, a hiteles helyeken kívül is, milyenek a káptalanok, conventek, az ország rendes bírái, s az ítélmesterek (s nem ezeknek titkárai, sem a hites jegyzők) előtt alkotott és a melyeket maga a végrendelkező, s a végrendelkező részéről megkeresett öt, együtt jelenlévő, még pedig nemesi vagy azzal egyenértékű kiváltságot élvező vagy szükség esetében más tisztességes állású tanúk is aláírásukkal s pecséteikkel megerősítettek, törvényes erejűek legyenek. 2. § Az írni nem tudó végrendelkező helyét s aláírását, pecsétjét pedig hatodik, szintén megkeresett s jelenlévő tanú pótolja.

Az adott végrendeletben szereplő vezetéknevek alakváltozásait egységesítettem, pl. Toth, Totth, Tóthh=Tóth. A forrásokban minden személynév betűhűen szerepel. A keresztnéveket a ma használatos formában írtam, megtartva néhány – elsősorban női – név „népies” formáját.

1.

Laszkalner István végrendelete⁹

Veszprém, 1735. november 28.

Anno 1735. die 28. novembris.

Atyának, Fiúnak és Szentlélek Istennek neviben. Ámen.

Én, végrül is megírt Laszktgartnér [Laszkalner] István, noha ugyan az Úristen ő fölsége látogatásából nyavajáktul környül vétettem, mindazon által ép és heles el-mimmel lévén, minek előtő halálom történnék, teszek dispositiot [elrendelést] követ-kezendőképpen, tudnia illik.

Elsőben lölkömet ajánlom az én Teremtő Úristenemnek, testemet pedig ő annyá-nak, a földnek.

- 2-do: Veszprémi P[ater]. T[isztelendő]. Franciscanusoknak hagyok száz forintokat.
- 3-tio: Temetísemre hagyok húsz forintokat, hiszen temetísem ugyan azon Pater Franciscanusoknál a Criptában [lészen] egy énekes és más olvasott mise után. Úgy értvén, hogy ezen húsz forintokból telik ki a criptáért, harangozásért és más ahhoz szükségesekért. Ha pedig ki nem tellik, többet köll hozzá tenni.
- 4-to: A Szent Anna Asszony kápolnájára hagyok négy forintot, misékre, harangozásra.
- 5-to: Gannaj János kisfiacsckájának, keresztfiamnak négy for[intokat].
- 6-to: Maradott javaim, mint az anektált computisatiobul [csatolt számadás] kitetszik, minden passiva adósságaimon [vagyis: tartozása] kívül f[orint] 2650. Ezen summát feleségem és két neveletlen gyermekeim között három részre fölosztom, egynek egynek gyön f. 883 és ngy[nyegyed].
- 7-mo: Feleségem, két neveletlen [kiskorú] gyermekeimet az nékik hagyott portiojoknak interessébül [részüknek a kamatából] tartsa s taníttassa tisztességesen, amíg ember kort érnek, s magoknak gondjukat tudják viselni.
- 8-vo: Ha pedig az három maradékim közül valamellik meg talál halálozni, annak a jussából adjanak 25 for[intokat] a megírt P[ater]. Franciscanusok-

⁹ Magyar Nemzeti Levéltár Veszprém Megyei Levéltára (a **továbbiakban: MNL VeML**), Veszprém város tanácsának iratai, Tanácsülési jegyzőkönyvek (a **továbbiakban: 102.a.**) 1. kötet 154–156. Az oldalszám minden esetben a jegyzőkönyv paginális oldalszámát jelöli.

nak, a többi osztodjék föl a még élő két fél között.

9-no: Felső Nyéken [Felsőnyék] lakozó egy testvéröcsém Laszkalner Mihály[-nak] adok 29 for[intot] abból öt for[intokért] szolgáltatassanak lölkömért sz[ent] miséket, 24 forintját pedig a négy, egymás közt, mint atyafiak, osszák föl. Két akó bort pedig, mit nekem töltöttek, adják anyámasszony-nak. A többi jusson [örökségen], pedig mit onnét várhatnék, osztodjék föl azon négy atyámfiak közt egyaránt.

10-mo: Ezen testamentomom executiojára [végrehajtására] kérem n[em]zetes vizlő [vitézlő] Vukivics Ferenc és Francz Dávid uraimékat. Legyenek az én három maradékim tutorjai [gyámjai]. Ámen

Weszprém die anno ut supra [dátum mint fenn]

Laszkalner István

2.

Stadler Marianna (Laszkalner István özvegye) végrendelete¹⁰

Veszprém, 1738. október 15.

Atyának, Fiúnak és Szentlélek Istennek nevében. Ámen.

Én, alul is megírt Stadler Marianna, jóllehet ugyan az Úristennek ő Szent Fölséginek látogatásából nyavajás és erőtlen beteges vagyok, elmimben mindazonáltal ép és heles, s minden fogyatkozás nélkül való, minek előttő az Úristen lölkömet megkérné, idein gondolkodván arrul és házomrul, e következő mód szerint eltökéllet magam, szándékombul s olvasatombul rendelist teszek, tudni illik.

1-o: Lölkömet ajánlom az én Mennyei Istenemnek, testemet pedig ő Asszonyának, a földnek.

2-o: Amely jószágom s részem maradott, s vagyon néhai megboldogult Laszkalner István előbbi férjem halálával házban és partékában, mely extendáltak [kiterjed] pter propter [preater propter – a. m. megközelítőleg] hét száz egynéhány forintokra. Abbul hagyok temetésemre, költségre ötven Rhen [rénus] forintokat. Tétesse be a P. Franciscanus Atyáim temploma criptájában meghülendő tetememet mostani uram Szolderer Antal, tíz tallérokig. Tíz tallérokat adjon más költségre, húszat pedig azon kívül vagyon, azon megírt részembül, adjon szentmisékre lölkömért, most írt tisztelendő P. Franciscanus Atyáimnak. Ez ötven forintokon kívül pedig mindazon jussombul megmaradt azt.

¹⁰ MNL VeML 102.a. 1. kötet, 151–154.

- 3-o: Hagyom említett Szolderer Antal uramra hozzám való hűségéért és Lasztkaltner [Laszkalner] János, Ferenc fiacskáimnak három részre egyaránt fölosztandott.
- 4-o: Miulta öszvekeltem Szolderer Antal urammal, az óta valamit kerestünk, mind azokat, nem különben házi eszközöket, tudnyi illik ruhabéli, ón, ezüst, vas és egyszóval mindennémű műveket, s eszközöket hagyom megírt Szolderer Antal férjemnek, vélem tett rendes éltiért, tartásáért. Senki sohase is praetendájja [vonja kétségbe] ugyan azon hozzám, gyermekeimhez való hűségire, szeretetire nézve, mellyet tapasztaltam.
- 5-o: Laszkalner János és Ferenc fiacskáimat azoknak jószágocskáit ajánlom s hagyom többször említett Férjem gondviselése birtoka alá. Ő viselje az gyermekeknek jól gondjukat, oktassa, taníttassa Isten félelemben, amíg maguk gondjukat tudják viselni. Azon kívül fiacskáimra szorgalmatos gondot viselvén, a mind eddig tartottak gyermekeim, azután is úgy s azon jussok interessére [kamatára] tartassanak. Tartassa, ruházza őket és senki az én gyermekeimet sem jószágukat jó gondviselése alul Szolderer Antal uramtól el ne vegye, ne is igyekezzék, azt átok alatt meghagyom. És átkozott legyen az is, aki megmásítja. Hanem ha cselédjétől, vagy másint szeginy gyermekeim jövendőben hurcoltatni találatnának, inkább adja más jó helyre kosztban, s ott tartassa és taníttassa őket.
- 6-o: Ha valamellik az gyermekek közül meg találand halni, annak jussából előbb a P. Franciscanusoknak fizetődgyék száz forint, a többi pedig szálljon a megmaradandóra. Ha hogy pedig mind a két gyermek (addig, amíg a magok jussokról diszponálni szabadok lennének s tudhatnának) meg találnának halni, tehát azok jószági kétszáz forintokat ugyan a P. Franciscanusoknak adván, a többi legyen kétfelé [osztva], fele Szolderer Antal uramié, hogy jól gondjukat viselte, fele pedig Stadler Dávid és Ferenc testvéreimé.
- 7-o: Az negyedik punktumban irt mívekbül az uram adjon mind a két gyermekeimnek emlikezetemre egy egy pár ezüst nyelű kést, s ezüst kalamat [kanalat], a többi amint ott föl vagyon téve, legyen az övé magáé.

Mely föltett rendelisemet, mint hogy magam írni nem tudok, másnak lediktálom, s irattattam minden voltaképpen meggondolván, iratattató előttem elolvastatván, megerősítem keresztvonyásommal, s pöcsétemmel, ezt hagyván szentül, megá[...], és ez az utolsó akaratom.

Weszprém, die 14-an Juny 1738. Stadler Marianna +.

L. S. [loco sigilli – pecsét helyett.] Coram, experme Antonius Szabady, L. S.

Anno x.die inst. senioris Föllebb denotade Stadler Marianna Asszonyinak requisitójára [kérésére] alább subscribáltak [aláírók] öszve jövén, föllebb tett utolsó akaraty-

tyát pro [---] ő kgyelme [kegyelme] alázatosan kezünkbe adván, heles kívánságának kívánván eleget tennünk, és némely punktumokban interlimariter [időközben] rész szerint, rész szerint marginaliter [a szélén] corrigálván [javítván] szabad tetszése szerint említett Stadler Marianna asszonytól saját subscriptionkkal [aláírásunkkal] és pöcsétünkkel megerősítjük. Anno 1738. die vero 16-an mens Augustzi.

Coram me [én előttem] Francisca Rudi, comit[atus] Wesprien[is] [Veszprém vármegye] Tablae Judica [táblabírája] L. S.

Coram me Adam Kajári ejusdem [ugyanannak] Comtus [comitatus]. Én előttem Pillich Mátyás városi tanácsos, Én előttem Egreczi István városi tanácsos, én előttem Győri Szabó István városi tanácsos, én előttem Barabás Gergely városi tanács[os] előtt.

Coram me Stephanus Szabó civitatis Wesprimiensis jurato notari [Veszprém város jegyzője]

3.

Osváldt Örzsébet (Fias Ferenc házastársa) végrendelet¹¹

Veszprém, 1747. január 5.

Atyának, Fiúnak és Szt[Szent]. Lélek Istennek nevében. Ámen

Alább is megírt Osváldt Örzsébet Fias Ferenc házastársa, noha testemben beteg és nyaválás állapottal lévő, elmémnek mindazon által ép és egészséges, előttem viselvén az Isten deacretumat [rendelését], hogy tudni illik kinek kinek egyszer meg kellek halni, azért kevés javacskaímrul tészek következendő dispoot [dispositiot a. m.: rendelést]

1. Lelkemet ajánlom az én Teremtő Isten[em]nek, testemet pedig az Földnek ahonnan vétettetett.
2. Minémű fél hold új szőlőm vagyom, az F[első] Örsi [Felsőörs] hegyen, aztat hagyom Julisnak, mostani uramtól, Fias Ferencről származott leánykának, s ugyan ott lévő másfél holdat pediglen pincével együtt első uramtul Böcskei Gergelytől lévő leányomnak Évának.
3. Vagyom három hordó borom, melyek közül hét akót hagyok mostani uram, Fias Ferencnek, a többit pedig Éva leányomnak.
4. Az háznál lévő teheneket hagyom Éva leányomnak, borját eddig említett uramnak, Fias Ferencnek.

¹¹ MNL VeML 102.a. 2. kötet, 113–114. Fias Ferenc végrendeletét lásd MNL VeML V.102.j. Készítette 1774. november 28., majd 1817. március 14.

5. Alsó Örsön [Alsóörs] Harangozó Mihálynál lévő 3 forintig való adósságot, úgy nem különben F. Örsön [Felsőörs] Csendes Jánosnál lévő 15 forintig való, hét évekig való interessével [kamatával] együtt, melly léssen 3 forint, öszvességgel pedig 28 for., ezt is hagyom Éva leányomnak.
6. Minémű 45 forintom vagyon az ineterese árában, azokat hagyom sokszor említett Éva leányomnak, ami pedig attól hátra maradna, az interessében, legyen Fias Ferenc uramé.
7. A felét ruhákbul hagyom Juliska leányomnak, egy pár abroszt és egy pár kendőt. Ami pedig a többit illeti, 6 abroszt és két kendőt, melyek Fias Ferenc uramnál maradnak, hagyom Éva leányomnak. Ezeken kívül 6 vánkösomat is egy paraszt és virás [vitrász], egy pammukos lepedőt hagyom ugyan Éva leányomnak, a többi pedig légyen kisebbik leányomé Juliskáé. Úgy nem különben három más tollas vánkösokat, hét párnát, egy dunyhával együtt ugyan Éva leányomnak. A többit kisebbik Julinka leányomnak. Item vagyon az [...] egy pár [---], ezek is Éva leányomé legyenek, pruszlékossal, hét ele[...]mel és [...] egyetemben, hasonlóképpen egy fönt álló almáriummal együtt.
8. Vagyon ezeken kívül egy szekrényem, benne lévő 40 vég vászonnal együtt, azt is Éva leányomnak, 3 ládáimmal együtt. Úgy nem különben egy ponyva, vasfazék, nyárs és vas[...], ezeket is hagyom Éva leányomnak. Zsákjaimat pedig Fias Ferenc uramnak.
9. Az kis ágyamat hagyom ugyan Éva leányomnak egy vas tepsivel együtt.
10. Palotai [Várpalota] praedieater [méltóságos] uramnak, Szőke Péternek Éva leányomat hagyom tutorsága [gyámja] alá. Kérvén visellye gondját néki. Hogy pediglen ezen utolsó akaratom és diszpoditumom [rendelkezésem] tellyesebb lehessen, rendelem és kérem [---] Klaris Ádám sógor urat, hogy holtom után mindezeket szépen és rendesen vegye effectumba [végrehajtásba], mellyért [Isten] léssen jutalmazója.

Mellyeket nagyobb ereire való nézve adtam ezen ide alább megirt és egyedül e végre requialtatott [összehívott] böcsületes személyek előtt saját kezem keresztvónyással, pöcsétemmel lévén megerősített testamentum leveletem.

Veszprém, 5. jan. 1747.

Osváth Örszébet +

Én előttem Miklós Pál, én előttem Kláris Ádám tanácsbéli előtt. Én előttem Királ Mihály előtt. Én előttem Sárvári Pál előtt. Én előttem Szabó Pál előtt.

Coram per me Emerico Varasdy jur. civilis notarius [városi jegyző]

4.

Király János Veszprém város tanácsbéli esküttje végrendelete¹²

Veszprém, 1747. február 5.

Atyának st. [sic!]

Én, alább is megírt Király János Veszprém városának egyik tanácsbéli eskütye, noha testemben beteges és nyavalás, elmémben mindazon által ép és egészséges, előttem viselvén most is és mindenkoron Isten öfelségének az emberi gyarlósághoz elrendelt decretumát [törvényét], hogy tudni illik, kinek kinek egyszer meg kölletik halni, azért kevés ingó és ingatlan javaimrul következőképpen tészek dispositiot.

- 1-o: Lelkemet ajánlom az én Teremtő Istenemnek, testemet pedig az föld gyomrának, honnan vetetődött.
- 2-o: Itt Veszprémben lévő Vásárálláson minéminő egy házom vagyom, azt hagyom éltéig mostani feleségemnek Bendes Ilonának, úgy mindaz által, ha el kívánná medio tempore [időközben] adni, tehát Örzse és Zsuzsa leányim, úgy nem különben Bendes Ilona feleségemtől származott leányom is kapnak, az eránt föl osztódják, maga portáját is itt értvén.
- 3-o: Mivel Almádi [Balatonalmádi] hegyen lévő, föllül írt nevezett mostanyi feleségemmel és egyszersmind az ő pénzével is 25 ft (mellyet 23-mat már meg is fizetett) vettend, arra való nézve, azt is hagyom említett mostanyi feleségemnek [...]árosommal együtt, az hátramaradott 3 ft-okat mindaz által tartozni fognak mostoha fiamnak letenni.
- 4-o: Az kálvárián kívül lévő kertemet hagyom Henyén [Balatonhenye] lévő Örzse leányomnak, mivel pedig úgy is mesterségemhez való szerszámaim holtom után feleségemet illeti, azért az övé tovább is maradni fognak.
- 5-o: Vagyom Nagy István uramnál negyed fél [...] szántóföld ára, melyett öklme [őkegyelme] nádat adván, az háznak födele megcsináltatására fordíttassék.
- 6-o: Tanácsbéli uraiméknak, akik ezen testamentum [...] magukat megalázták, rendelek 4 ft.

Melly utolsó akaratumnak és testamentaria dispositiómnak adom kezem keresztvonyásával ez ide alább megírt személyek előtt megerősített [...] leveletem. Veszprém, die 5 febr. 1747.

Én előttem Vásonyi István tanácsbéli előtt

¹² MNL VeML V.102.a. 2. kötet, 132–133. Király János 46 éves korában, 1747. február 5-én halt meg. Forrás: Veszprém város anyakönyve.

Én előttem Bankó Ferenc T. beli előtt
Én előttem Kollár István T. beli előtt
Én előttem Bognár János T. beli előtt
Coram me Emerico Varasdi [Varasdy Imre] jur. civili notari

5.

Pap Bognár Jánosnak testamentoma¹³

Veszprém, 1747. február 5.

Én, néhai Pap Bognár János, jóllehet lelkemben ép és egészséges, testemben pedig beteges, annak okáért lelkemet az én Jézusomnak, testemet pedig az földnek, az ő anynyának ajánlom, azért kevés javaimból tészek rendelést élő nyelven és ilyen formán

1-o: Az házomat mind[en] pertinentiájával [vagyonával] együtt hagyom feleségemnek Millei Mancának és Pap Zsuzsinak, és ha penig ezek meghalának, tehát legközelebb való atyámfiakra maradjon. És ha penig ezek egymás között meg nem egyeztetnének, tehát osszák föl közöttük egyaránt.

2-o: Az szőlőmet is hasonlóképpen hagyom említett feleségemnek Millei Mancának, nem különben leányomnak Pap Zsuzsának, hogy bírják egyenlőképpen.

3-o: Az szántó földeimet és kertemet is hasonlóképpen hagyom feleségemnek és leányomnak, ezek mellett minden ingó és ingatlan valami van, mind feleségemé Millei Mancáé és leányomé Pap Zsuzsié legyenek.

Mellynek is nagyobb bizonyásra élő nyelvemmel tett testamentumomat kezem keresztvonyásával megerősítem.

Pap Bognár János +

Convocatus [összehívott] emberek jelenlétében Szél Ádám, Gertler József, Kovács András, Szél János, Márhy József, Molnár Varga István, Convocatus Adamus András. Veszprimi, die 5-a febr. 1747.

¹³ MNL VeML V.102.a 2. kötet, 117–118. A középső „Bognár” megnevezés minden bizonnyal a foglalkozására utal.

6.

Trimmel Eörzsébet végrendelete¹⁴

Veszprém, 1747. február 10.

Atyának, Fiúnak és Szent Lélek Istennek nevében, Ámen.

Én alább is megírott Trimmel Eörzsébet, néhai Mesecz Varga Pálnak meghagyott özvegye, most pediglen Farkas Ferencnek házastársa, noha testemben bágyadt és beteges állapottal lévő, elmémben mind azon által ép és egészséges, kevés javaimrul, elvégzett akaratombul teszek, az mint alább következik, illyetin dispot [dispositiót].

Elsőbb is lelkemet ajánlom az én teremtő Istenemnek, testemet pediglen az Föld gyomrába, az honnand tudniillik vette eredetit.

Másodsor: Minémű kőházam itt Veszprémben az Piarci öreg utcában vagyon, melly is néhai megírott elsőbbik uramtul nékem móríngomba [hozomány] adattatott, azon házat, mint hogy örököm, s másként is az móríng passzusa szerint aequitiumum [szerzeményem], azért lévén tellyes hatalmam eránta diszponálnom, hagyom mostani uram Farkas Ferencnek, úgy nemkülönben.

Harmadsor: Berényi [Vörösberény] hegyen lévő egy holdra való, s máskénti most nevezett uramnak szerzett szőlőmet is hagyom uram ökk [ökelmének]. Minthogy pedig azon szőlőnek árában most is tartozunk 90 ft-al, azért tartozzék meg írt írt [sic!] férjem holtom után azokat kifizetni.

Negyedsor: Ugyanitt Veszprémben az Séd mellett lévő cserző majoromat kertjével együtt, ezen kívül Gannás János uramtól 24 ft-ban megvett egy hold szántó földemet is, más irtás földdel együtt, mellyet mostani urammal együtt irtatta, hagyom sokszor nevezett férjemnek, Farkas Ferencnek.

Ötödsor: Az, mi pedig házi eszközöket, ágyi ruháimat és más akármí névvel nevezendőket illeti, mivel engemet mindenkor megböcsült, s vélem tisztességesen és jámborul mindenkor élt, azt is. Öt hosszú ümögön [ingen], egy párnán, egy vánkoston és egy félümögön kívül, mellyeket holtom után mindjárt Pincehelen [Pincehely] lakozó Kata öcsémnek [sic!] adjon, hagyom sokszor írt Farkas Ferenc uramnak.

Hatodsor: Mint hogy pedig mindkoron elvégzett akaratom volt, s másként is már négy személem fekszik az barátoknál, azért kívánom, hogy nevezett uram engemet oda temettessen. Mentémnek ára arra fordittatván. Mivel azonban

Hetedsor: Nem csak ezzel, de házasságunk elfolyt ideje alatt is mindenkori hűségemért, hozzája, mint hűtvös társamhoz megmutatta, arra való nézve,

¹⁴ MNL VeML V.102.a 2. kötet, 124–125.

hogy lelkemről megemlékezzék, imádságaival és szt[szent]misék szolgálatásával kívánom.

Nyolcadszor: Minemű activa [kinn lévő követelések] adósságim (mellyeket azokrul kelt obligationalis [adóslevelek] levelek megmutattyák) bizonyos személyeknél vannak, azokat is sokszor írt férjemé Farkas Ferencé légyenek.

Mellyek nagyobb bizonyosságára, s ereire [erejére] való nézve, hogy mindenkoron állandóssan megmaradjanak, adták az ide alább coramizált [előttemező, vagyis a jelenlévő tanuk] nemes és böcsületes személyek előtt. Írást nem tudván, saját kezem keresztvonyásával megerősített testamentaria leveletem.

Veszprém, 10-a febr. 1747.

Trimmel Örszébet +

Coram me Joanne Miskei Cottis Veszprem jurista [Miskei János Veszprémvármegyei jogász]

Én előttem Győri Szabó István tanácsbéli előtt

Én előttem Kollár István tanácsbéli előtt

Coram me Paulo Mészáros civit[atis] Veszprem senatore

Én előttem Antal Varga Mihál előtt.

Coram me Emerico Varasdy auretata civili Jur notarius [Varasdy Imre városi jegyző]

7.

Csizovszky Anna (Mossonyi András özvegye) végrendelete¹⁵

Veszprém, 1747. augusztus 26.

Atyának, Fiúnak és Sz. Lélek nevében. Ámen.

Én alábbis megírott Csizovszky Anna, néhai Istenben boldogult Mossonyi András uramnak meghagyott özvegye, testemben ugyan beteges és bágyatt állapottal lévő, elmémben mindazonáltal ép és egészséges, kevés javaimrul tézsek következő dispot [dispositiot].

- 1-o: Lelkemet ajánlom az én Teremtő Istenemnek, testemet pedig az föld gyomrának, honnand tudni illik vetettetett.
- 2-o: Itt Veszprémben lévő residentialis [lakó] házamat hozzá tartozandó kertel együtt, úgy házbéli láda és ágyi eszközeimet és hét teheneimet hagyom Éva leányomnak, Szily [Sily] János házastársának. Úgy nemkülönben László s

¹⁵ MNL VeML V.102.a. 2. kötet, 159–160. Csizovszky Annát 72 éves korában érte a halál. Forrás: Veszprém város anyakönyve.

Mátyás fiaimnak és Mossonyi Magdolna leányomtól született Beledi Örzse leánykámnak négy részre egy arányosan fölosztandókat.

Ez lévén végső akaratom, mellyrül is nagyobb bizonyáságnak okáért ez ide alább írt emberséges emberek előtt, írást nem tudván, saját kezem keresztvonyásával ezen testamentumomat megerősítettem. Veszprém, 26. aug. 1747.

Csizovszki Anna +

Szabadi Antal requisitus [felkért] bizonyáságos, recognoscalom [megvizsgáltam] Csizovszky Annának az föl tett mód szerint utolsó akarattját (L. S.)

Mathias Pillich requisitus [...]

Varasdi Imre requisitus bizonyáságos, recognoscalom fönt nevezett Csizovszky Annának utolsó akarattját (L. S.)

Bognár Mózes requisitus bizonyáságos, recognoscalom Csizovszky Annának utolsó akarattját (L. S.)

8.

Gyeoriades Örsébet testamentuma¹⁶

Veszprém, 1748. augusztus 7.

Atyának, Fiúnak és Sz. Lélek Istennek nevében, Ámen.

Én aluld is megírt Gyeoriades Örsébet, néhai megboldogult Sziszer Mészáros Andrásnak meghagyott özvegye, adom tudtára mindeneknek az kit illik, hogy én, jóllehet testemnek nyavalás és beteges állapottal lévő, elmémnek mindazonáltal ép és egészséges, kevés ingó és ingatlan javaimrul tézsek következő rendelést.

- 1-o: Lelkemet ajánlom az én teremtő Istenemnek, testemet pedig az föld gyomrának, honnand vette eredetit.
- 2-o: Minémű 50 ftokkal Imre fiamnak szálló árában tartoztam, minthogy mind ekkoráig mind interes [kamat] nélkül várt, azon summában engedem nevezett Imre fiamnak az házban lévő egyik portiomat, azon házhoz tartozandó kertbeli egyik portiomnak együtt, az másik portiot pedig tisztességes eltakarításomra. Az mi azonba takarításomtul el maradna, Sziszer János, Imre fiam és Jutka leányom közt három részre föl osztandót hagyom. Minthogy pediglen nevezett Imre fiam mind ekkoráig ifjú legény lévén, másutt legénkedett, s az jószágomnak is hasznát nem vehette, arra való nézve, hogy ő reája különös reflectiom [figyelmem] lészen, ugyan az fönt nevezett ház udvarában lévő, s általam építettett fa szobámat, s konyhácskámat nékie hagyom.

¹⁶ MNL VeML V. 102.a. 2. kötet 179–182.

- 3-o: Tizenöt pár ezüst gombjaimat, melyek sötétkék hosszú selem posztó mentemen voltak, vélem tett sok jótéteményeiért, s dajkálkodásáért hagyom Jutka leányomnak.
- 4-o: Almádi [Balatonalmádi] hegyen lévő szőlőmet és ahhoz való eszközöket, úgy avitt [rég, őstől való] húsz pár ezüst gombjaimat, mellyek édesanyámtul reám maradtak, nevezett János [és] Imre fiaimra és Jutka leányomra, úgy nem különben Mihály és István, utolsó uramtul, Szabó Istvántul származott fiaira egy arányosan föl osztandókat, aranyos gyűrűmet pedig csak Mihálynak és Istvánnak hagyom. Ezeken kívül
- 5-o: Ugyan most nevezett fiaimnak, Mihálynak és Istvánnak, mindenkinek egy egy dunyhát, egy egy párnát és három három tollas vánkost, s úgy nemkülönb 14 zsákjaim közül egyiket egyiket, hármat hármat, az mi az többit fogja illetni, egy arányosan nevezett János, Imre és Jutka gyermekeimnek hagyom.
- 6-o: Ugyan mind ezeket kívül két recés pamukos vánkos héjam, egy vesszős abroszom, lepedőnek való gyolcsom, benne lévő varrásával, egy pamukos avitt vászon lepedőm, kék és vörös pamukos más lepedőm, egy vászon kendőm, hét új és hét avitt szakasztó ruhám, egy selem keszkenőm és egy tormareszelőm, ezeket hagyom István fiamnak. Ugyan három új vászonbul tót himes gyolcs fehér varrásos és vörös pammukos lepedőmet pedig egy vesszős abrosszal, egy kendővel, egy pár vörös pammukos tót himes vánkos héját, s ugyan egy pár tarka kardon, más vánkos héjjal, négy avitt szakasztó ruhával és egy tormareszellővel együtt Mihál fiamnak. Viselő ruhám azonban egyedül csak Jutka leányomra szálljon.
- 7-o: Zöld tarka ágyom is tarka ládával együtt Mihály fiamé, másik ágyom pedig fekete ládával Istváné légyen.
- 8-o: Két vasfazekaim közül ismét az nagyobbikát, s jobbikát első uramtul való Sziszer Jánosnak, Imrének és Jutkának, az másikat pedig Mihály és István fiamnak hagyom.
- 9-o: Mind ezek után, az mi holtom után még az házban egys, más találtak, János, Imre fiaim és Jutka leányom maguk között egy arányosan osszák föl oly okkal, hogy Mihály és István fiaim is proportionate [arányosan] jussokat vehessék.
- 10-o: Valamint ez az én végső és utolsó akaratom, úgy szintén kívánom is, hogy ezen rendelkezésem (cassálván [megsemmisítve] és semmivé tevén az minapi testamentumomat) állandósan és megmásolhatatlan képpen megmaradjon.

Mellyet is nagyobb erejére való nézve, írást nem tudván, kezem keresztvonyásával az alább írt requisitus bizonyságok előtt megerősíttem. Veszprém, 7-má augusztus 1748.

Gyeoriades Eörzsébet +
 Varasdi Imre notarius, s requisitus bizonyságos, recognoscalom az fönt írt testu-
 mantumot előttem eképpen végbementek. (L. S.)
 Én is Király Mihály aképpen recognoscalom (L. S.)
 Én is Kazo István hasonló képpen recognoscalom (L. S.)
 Én is Pintér Pál recognoscalom (L. S.)
 Én is Veleskei Márton recognoscalom (L. S.)

9.

Sz. Györgyi Péter testamentuma¹⁷

Veszprém, 1750. május 30.

Atyának, Fiúnak és Sz. Lélek Istennek nevében.

Alább is megírt Sz. Györgyi Péter, adom tudtára mindeneknek az kit illik, hogy én, noha testemben nyavalákkal megterhelt, elmémben mindazonáltal ép és egészséges, nem tudhatom nyavaláimhoz képest, mely órák[ban] szállítatom ki ez árnyékvilág-
 bul, azon képpen kevés ingó és ingatlan javacskaímrul tészek következő dispot [dispositiot].

- 1-o: Lelkemet ajánlom az én Teremtő Istenemnek, testemet pedig az földnek, honnand vette eredetit.
- 2-o: Vagyon az Felső-Eörsi [Felsőörs] hegyen lévő három holdbul álló östül maradott szőlőm, amely holdak közül, valamint hogy leányomnak, Zsuzsának és vőmnek egy holdat ki mutattam, s nekik adtam, úgy azt tovább is nekik hagyom. Az másik két holdat pedig éltéig feleségemnek, Gombás Évának, hogy bírhasssa, hagyom. Holta után mindazonáltal azon két hold is nevezett Zsuzsa leányomra szálván, s ne is lehessen feleségemnek, Gombás Évának azon két holdat semmiképpen disztrahálni [elvonni] avagy atalienalni [am. elidegeníteni] és [---].
- 3-o: A Csorda utcában lévő kőházamat említett feleségemmel szerevén 15 frig[forintig] való astrica [am. amissio, vagyis pénzösszeg elvesztése] summán kívül, melly annak építésiben invertáltatott [fordított], hagyom, még nevemet viseli és férjhez nem mégyen említett feleségemnek. Férjhez menvén pedig Zsuzsa leányomra directe szállyon fele része, fele részire édesannyát készpénzül kifizetvén az klastromnál lévő, egy saját östül maradott kertemet pedig hagyom Zsuzsa leányomnak.

¹⁷ MNL VeML V. 102.a. 2. kötet, 208–210.

- 4-o: Vagyon az Alsó teleken Csupaki út mellett egy hold irtás földem, mellyet hasonlóképpen feleségemnek és leányomnak egyarányossan hagyok, az idei termés mindazonáltal, mint hogy nem kevés költségiben vagyon, feleségemnek ugyan ő mellette maradván.
- 5-o: Jollehet nevezett férjének 50 ft arrul kelt móríng levelem tenora [tartalma] szerént móríngot ígértem és ajánlottam, mindazáltal, mivel az jelentett két hold östül maradt szőlőt éltéig noha hattam, azért Zsuzsa leányom azt magányossan néki kifizetni nem tartozik, hanem feleségem azon 50 ft-ru szabadon disponáltatván. Zsuzsa leányom mindaddig azon szőlőt kezéhez ne vehesse, míglen annak, akinek feleségem azon 50 ft-ka fogja testálni, le nem fogja tenni.
- 6-o: Vagyok Rosos Jánosnak és mások[nak] am [annyi mint] 40 ft-ka adós, kik hogy holtom után contentatiójuk [kielégíteni az adósságot] lehessen, vasas kocsim és lovaim eladattassanak és azok árából megelégettessenek, az mi pedig superfluitos [felesleg, fennmaradó] maradna, Susa leányomé légyen. Az tehenek borjastul pedig feleségemé, az fönt írt adósságok között pedig azon 12 ft-ka, mellyek terhelő poenaliak [büntetések] az káptalan részire, az bor árultatás végett decumáltattak [szabtak ki, pert folytattak], ne estetődgyenek, hanem azokat feleségem azon 14 akó borból, mellyek az szőlőmnél vannak, fizesse ki, ami pedig azon boroknak árából megmaradna, azzal feleségem, s az elég nem lévén, többel együtt, tartozzék eltakaríttatni.
- 7-o: Mindenemű házbéli konyha, láda és ágybéli, egy szóval házhoz szükséges eszközöket és mobiliákat, mellyeket feleségemmel szerzettem és holtam után találatnak, feleségem és Zsuzsa leányom közt egyarányossan és osztandókat hagyom, úgy az pincét is, hozzá tartozandó mindennemű eszközökkel, hogy egyarányossan használlyák, akarom.

Ez lévén végső szándékom és akaratom, valamint hogy kívánom állandós megmaradását, úgy szintén arra nézve írást nem tudván, saját kezem keresztvonyásával is megerősítem.

Act Veszprém, die 30. may 1750.

Sz. Györgyi Péter +

Én előttem Varasdi Imre requi bizonyság előtt (L. S.)

Én előttem Kazó István tanácsbéli requisatus bizonyság előtt (L. S.)

Én előttem Pap József előtt (L. S.)

Én előttem Sente János előtt (L. S.)

Én előttem Fazekas Pintér Pál előtt (L. S.)

10.

Polányi István testamentuma¹⁸

Veszprém, 1751. augusztus 1.

Dispo[siti]o testamentaria Stephani Polányi.

Atyának és Fiúnak és Szent Lélek Istennek nevében.

Én alább is megírt Polányi István, noha testemben nyomorult és beteges, de elmében ép és egészséges, minek előtte lelkemet az én Teremtőmnek, Istenemnek, aki teremtette, adnám testemet az ő anyjának, a földnek. Éltemben az minémű javacsökkal Istentől adattam, azokrul teszek következőképpen rendelést.

- 1-o: Mivel az házamat az első feleségemmel egyenlő költséggel és fáradsággal az Ferenc fiam annyával szerzett, hátulsó részét pedig úgy mint az pincét, az mostanyi hűtös társammal építettem, ezért az mostanyi hűtös társamnak élte napjáig engedem olly conditioval, hogy ha néki halála történik, az háznak első része Ferenc fiamra szállyon, azontul az hátulsó részével együtt. Mivel mostanyi feleségem is maga része iránt praetensiót [ígényt] nem tart, sőt inkább magát declarálta [nyilatkozta], hogy az pincét is egészen említett Ferenc fiamra az ő holta után szállyon.
- 2-o: Az Vörösberényi hegyen lévő öt fertál szőlőmnek felső részét és haszon felét hagyom mostanyi hűtös társamnak Csabaj Katalinnak, úgy hogy holta után is annak akarla, szabadon hagyhassa, felét pedig Ferenc fiának, mostanyi szüret után engedem és örököszen hagyom. Az hajlékot pedig minden hozzá tartozandó eszközeivel együtt, míg feleségem él, együtt bírják. Holta után pediglen ahoz tartozandó eszközökből is feleségem maga részéről szabad dispo[siti]ot [rendelkezést] tehessen.
- 3-o: Vagyon költségünk száz rhenes forént, idesp [annyi, mint] ft 100, ennek haszon felét, mint hogy mostanyi feleségemmel kerestük, ugyan annak hagyom, felébül pedig lelkemért szent misékre adgyon feleségem Tiszldő [tisztelendő] PP. Franciscanusoknak tiz rhenes foréntokat, idest r hf 10. Nem különben: tisztelendő PP. Piaristák szent misékre adgyon tiz forintokat, idest rf 10, az fönt maradott harminc foréntokbul pediglen tisztességessen takarátasson el és ha mi maradna, élylen belöle töbször említett hűtös társam.
- 4-o: Aminémő házi eszközök maradnak és vannak, azok feleségemnek éltéig, úgy mint: ágybéli és ládabéli ruhák maradnak. Halála történvén pedig mindennek felét Ferenc fiam magának vegye, felét pedig feleségemnek szabad dispositiojára hagyom.

¹⁸ MNL VeML V.102.a. 2. kötet, 223–224.

Mely utolsó akaratomnak szentül való megállására ezen testamentalis levelemet írást nem tudván, s pöcsétem sem lévén, saját kezem körösztt vonyásával meg erősítésére az alább coramizálandó és kérésemre öszve jött emberséges emberek előtt. Sig Veszprém, die 1. Aug. 1751.

Polányi István +

Én előttem Barabás Gergely városi főbíró előtt m. a. +

Bankó Ferenc tanácsbéli

Vásányi István tanácsbéli

Kazó István tanácsbéli requisitus bizonyság előtt. (L. S.)

Porgra János [---]

Én előttem Szabó István előtt (L. S.)

Coram me e per me Stephanus Csóka jur comtis [comitatus - vármegye] notari

[Csóka István vármegye jegyzője] (L. S.)

11.

Csabaj Katalin (Polányi István özvegye) végrendelete¹⁹

Veszprém, 1751. november 13.

Atyának és Fiúnak és Szent Lélek Istennek nevében. Ámen.

Én, alább is megírt Csabaj Katalin Istenben boldogult Polányi Istvánnak hűtvöse, noha testemben beteges, elmémben ép és egészséges, a minémű javacskákat Istentül áldatta, minék előtte lölkömet az én Teremtő Istenemnek, testemet pedig ő Annyának a földnek adnám, azokrul tett rendelést az alább coramizált embereséges emberek előtt eképpen:

Primo: Az Vörösberényi hegyen lévő és idvezült férjem és uram testamentuma szerént reám maradt, és östül maradt, pénzzel szerzett szőlőmnek haszon felét és fölső részét, 32 és fél akó hordókkal, úgy nem különben az pincéhez tartozandó és találtatható eszközökkel együtt hagyom Csabaj Panna néném asszonyinak és tőle származott gyermekeinek, úgy mint Péternek, Ádámnak, Jánosnak és Éva leányának. Ezen nevezett gyermekek annyok halála után pedig az testált szőlő négy részre osztódyék, Polányi Ferencnek esik és jut 32 ½ akó hordó, úgy pincének és minden pincéhez tartozandó eszközöknek haszon fele.

2-do: A minémű házi eszközök találtatnak, azoknak száma így következik: 1-o: úgymint ágybéli ruha: négy párna. 2-do: két dunyha. 3-do: tíz tollas ván-

¹⁹ MNL VeML V.102a. 2. kötet, 229–231.

kos. 4-do: nyolc vánkös varrása ciha. 5-do: nyolc paraszt lepedő, ezek közül egyik gyolcs. 6-do: két kendő. 7-do: abrosz vászonbul. 8-o: tíz szakasztó ruha. 9-o: egy viselt paplany. Ezen megírt eszközökbül, úgy mint párnákbül két avittat egy főstött vászony dunyhát, négy tollas vánkös, két újjat és két sivánt, 20 egy pár varrásas vánkös cihát, paraszt lepedőkbül egy párt, egy pár sivány abroszt, egy pár szakasztó ruhát hagyok Polányi Ferenc mostoha fiamnak.

- 3-tio: Egy türet [hajtogatott] vásznat és mi fonalam vagyon, azokat hagyom fönt írt legatariusomnak [mellék-örökös], Csabaj Pannának.
- 4-to: Ami fejér ruhák vagyon, azokat hagyom Csabaj Pannának és megírt gyermekeinek, úgy mind azon által, hogy az mostanyi szolgálómnak adgyanak legatariusim egy hosszú üngöt a ki a legjobb.
- 5-o: Vagyon egy viselt mentém, és viselt szoknyám, mellyeket hagyom Csabaj Pannának.
- 6-o: Vagyon Térhanzer Szűcs Andrásnál tíz tallérom, volt mindenestül tizenhét forint, de abbul nádat füzetvén két forintot, maradott még adós az föllyebb írt tizenöt forénttal, mellyet megvevén az atyafiak, osztozzanak rajta úgy mint Polányi Ferencnek fele jutván, fele pedig Csabaj Pannának.
- 7-o: Vagyon két nyoszolya, edgyik nagyobb, másik kissebb és ugyan a kissebbiket hagyom Polányi Ferencnek a nagyobbikat Csabaj Pannának.
- 8-o: Ami edények maradnak, úgy mint vasfazék, szapulló sajtár és a többi, a mi találtatik azokon osztozzon Csabaj Panna Polányi Ferencsel.
- 9-o: Egy nagyobb szerű fekete ládát hagyok Csabaj Pannának egy kissebbel együtt.
- 10-o: Hagyok Kádártai templomra öt foréntot, úgy a Sz. Király Szabadira is ötöt, mellyeket tartozik Csabaj Panna kifüzetni.

Mely utolsó akaratomnak szentül való megállására adtam ezen testamentuális levelemet, írást nem tudván, s pöcsétem sem lévén, saját kezem köröszt vonyásával megerősítve ezen emberséges emberek előtt.

Sig Veszprém, 13. Nov. 1751.

Csabaj Katalin +

Én előttem Barabás Gergely városi feő bíró előtt m. a. +

Bankó Ferenc

Mészáros Pál tanácsbéli előtt (L. S.)

Én előttem Bognár János tancsábéli előtt (L. S.)

Én előttem Payer Mihály tanácsbéli előtt (L. S.)

Coram me et per me Stephanus Csóka jurat cmttus autelate notarium (L. S.)

²⁰ Sivány: Dunántúlon mondják a ruháról, melyet elkoptattak, elviseltek.

Csabj Katalin végrendelete

12.

Molnár Mihály végrendelete²¹

Veszprém, 1752. január 10.

Atyának Fiúnak és sz.Lélek Istennek nevében Ámen.

Én, alább is megírt Molnár Mihály, mindhogy az Úr Istennek elvégzett dekrétuma szerint az gyarló ember életének vége az halál, én is halandó lévén és öregségem napjaira jutván, bizonytalan lévén életemnek végső napjairól, minek előtte Isten evilágból kiszóltson a minémű ingó és ingatlan javacskákkal Istentől áldattam, azokról maradékimnak teszek és hagyok testamentária dispositiot ily képpen.

- 1-o: Lelkemet ajánlom az én teremtőmnnek aki teremtette, testemet pedig az ő anyjának a földnek.
- 2-o: Mindhogy Mihály fiam elkerülhetetlen szükségemben egyszer is másszor

²¹ MNL VeML V. 102.a 2. kötet, 360–361. A végrendeletet az 1755. március 3-i tanácsülésen olvasták fel gyermekei, Mihály fia és Zsuzsanna lánya előtt.

is, úgy mint primo termino megüdvözült feleségemnek éltében adott hatvan ren forintokat törvényes interesre, nálunk lévén négy esztendeig, tett interesse törvény szerint [--] pro cento [kamat százaléka] tizennégy for-ot négy 40 d[énár]. Feleségem halála után azon jelentett hatvan for[int] lévén kezemnél öt esztendeig, melynek ugyan törvényes interesse [kamata] az említett öt esztendőkre teszen frt 18. Ismét ezen proattigalt 60 for-kon kívül ugyan feleségem halála után [---] Mihály fiamtól Örzse leányom férjhezmenése alkalmatosságával vettem föl ft 25. Nemkülönben vettem föl lovak szerzésére flos 15 ezen divertis terminis [határidőre] levált pénzt, két rendbéli interessével összeszámlálván teszen in toto [toties quoties – annyi mint] flos 132. d 40. Accedal [ehhez járul] az is, hogy Mihál fiam két esztendőig részes aratásával szerzett tavaszi zabját, árpáját nekem adta melynek bizonyos számát jóllehet friss emlékezetben feledékeny memoriám miatt nem tarthatom, mivel hol többet, hol kevesebbet hozott, mindazonáltal collimative [összesítve] hozhatott, ha többet nem, legalább 22 kilát, melynek egy egy kiláját a den. 60. számlál, van flv. 13 d. 20. Anno praeterea pro prime praeterito [Ezen kívül az utolsó évben] 751 [---] hozott bizonyosan 20 kila tavaszi árpát, zabot, számlálva van mind egy kilát a den. 50. léssen ezen most említett 20 kilának summája öszvességessen flv10. Ezen punctumban megírt készpénzek és pénzerők tesznek in summa summárum flt 155. d. 60.

Melyekért csopaki hegyen lévő 12 kapálló szőlőmet com appertinentiis [tartozásom, adósságom fejében] örököszen adom Mihály fiamnak, mivel a pénznek megfizetésére elégtelen vagyok.

Amennyivel pedig a pro specificalt [külön fölszámlált] csopaki szőlőm többet érhetne, azt két lóval kocsival együtt, eddig hozzám mutatott és ezután is utolsó szempillantásomig is praesentis dispositionis [elvárt rendelkezésre állásért] mutatandó hasonló gondviselésért örököszen hagyom és testálok.

- 3-o: Vagyom a Csorda utcában egy házom, található eszközökkel együtt, ismét egy kertem ált P. P. Jezsuiták Templomán kívül, praeterea [továbbá]: Láncki diverticulumban egy hold szántóföldem, item egy fejtő tehenem, mindezeket hagyom Mihál fiamnak, Zsuzsanna, Judit és Erzsébet leányimnak, melyek halálom után közöttök egyarányosan osztógyanak.

- 4-o: Az takarításom pediglen comim indiviso [megosztottan] tellyék ki.

Mely ebbéli utolsó akaratomnak szentül való megtartására adtam ezen saját nevem sub scriptiójával megerősített testamentáriális levelemet, ezen alább coramisalt és instantiamra összegyűlt becsületes személyek előtt.

Actum Veszprémi die 10 Januari 1752

Molnár Mihály

Vázsonyi István tanácsbéli előtt

Énelöttem Mészáros Pál tanácsbéli előtt, Bognár János tanácsbéli, énelöttem Pájer Mihály tanácsbéli előtt, énelöttem Kiss Pál kovács, énelöttem Vaszari György, énelöttem Keresztesi Szabó Mihály előtt, énelöttem Baranyai Ny

Coram me et per me Steph. Csóka prod fald civitatis jur notarium

13.

Horváth Éva végrendelete²²

Veszprém, 1752. november 23.

Én, Horváth Éva, aki noha testemben igen megnyomorodott és erőtelen legyek, elmém mindaz által ép és egészséges. Azért, hogy az én Istenem akitül vettem életet, reám adván ezen súlyos nyavalákat, nem tudván meddig élek, kívántam az édes gyermekeim között ingó és ingatlan, Istentül adatott kis javaimról illetén testamentaria dispositiot tenni, tudnia illik:

- 1-o: Az Alsó Eörsi promontoriumon [hegyfokon] lévő Gál János nevű szomszédom mellyet, három fertál nemes szőlőmet hagyom, mivel nem őstül maradott, az édes leányomnak, Kovács Évának, tudnia illik Sziártó Gergő vöm, hütvös társának e hóráigh [ez óráig] velem való, vagy is hozzám való dajkázkodásáért, és ahoz pincével együtt, minden hozzá tartozandó eszközökkel és tudni illik kádakkal, bocskákkal, csöbrökkel és hordókkal edgyütt.
- 2-o: Ami illeti az többi ott lévő szőlőmet, hagyom Kovács Ádám, Kovács Ferenc és Kovács Zsigmond fiaimnak, kik is ebben emberséges emberek által edgyaránt istenessen osztozzanak, úgy mind azon által, hogy a nevezett leányomnak a pincéit, kádakat, bocskákat, csöbröket, hordókkal edgyütt communiter usuálják [általánosan használják].
- 3-o: Ami illeti a Vámosi sorompó föllül lévő házat, mivel Sziártó Gergőly vöm 100 egész res forintokat egy konyha derékkal edgyütt minden hozzá tartozandó appertinentiákkal [tartozékokkal] adatott, amint itt alább specificaltatik eképpen: tudni illik Goáth Jánosnak füzetett ft 19, Lendvay Sándornak ft 12. Mesteri aliter [máskép] Kovács Ádám sogóranak ft 12, Hetésy Péternek Alsó Eörsön ft 12. Mecseri Györgynek ft 12, Torma Istvánnak ft 13, Szücs István fiának ft 12. A szegény, Istenben boldogult uramnak, s magamnak rnos [rénes] 30 adott, mellyin summa téssen most

²² MNL VeML V.102a. 2. kötet, 269–271.

112. Azért a többi gyermekeimnek, se azoknak succesorik [örökösük] in perpetum [örökre] miglen Kovács Éva leányom, vagy nekik mindkét ágon lévő, leendő successorik élni fognak semmi féle tensiójok [feszültség, vita] ez után ne legyen se házbéli, se a házhoz tartozandó minden némű appertinentiákból [tartozék].

4-o: Ami pedig illeti halálomat, amidőn Istennek fogok tettezni, az édes gyermekeim köteleztetnek tisztességesen eltemettetni közönségesen.

Mellnek eképpen valóságos megtételéről mi az alább megirattak, jelenlétünket Horváth Éva kívánt e szerint javacskaiban disponálni, adván azért magunk szokott pöcsétünket és subscripcionk [aláírásunk] alatt költ testamentaria levelet. Sziártó Gergelné és többi atyafiaibeli senioriatusokra. Veszprém die 23-a november 1752.

Horváth Éva +

Én előttem Barabás Gergely városi tanács (L. S.)

Én előttem Vásonyi István városi tanács (L. S.)

Én előttem Bankó Ferenc városi tanács (L. S.)

Én előttem Hajzler Ferenc városi tanács

Én előttem Varjú Péter városi tanács

Én előttem Fazekas János városi tanács

Én előttem vásár bíró Bajnóczy Pál

Michaelem Kapuváry juratum antelata civitatis notarii

[Kapuváry Mihály önálló városi jegyző]

14.

Langh Anna (Sily György özvegye) végrendelete²³

Veszprém, 1754. február 16.

Tabulata dispositio testamentaria pie defuntae dominae Anna Langh modo sequenti²⁴

Attyának, és Fiúnak és Szentlélek Istennek nevében Ámen.

Én, alább is megírt Langh Anna, adom tudtára mindenkinek, az kiknek illik ezen testamentomi levelemnek rendiben, hogy én jól lehet testemben nyavalás és beteges állapottal lévő, elmémben mindazon által ép és egészséges. Isten ő szent fölsége, melly kevés ingó és ingatlan javakkal megáldott, azokrul kívántam következő képpen gyermekeimnek között rendelést tenni.

²³ MNL VeML V.102a. 2. kötet 293–295.

²⁴ Az elhunyt Langh Anna végrendelete, amely a következőket tartalmazza.

- 1-o: Lölkömet ajánllok az én Teremtő Istenemnek, testemet pediglen az földnek az ő Annyának, ahonnand is vette az ő eredetit.
- 2-o: Vagyon Veszprém városában az Hosszú utcában egy kőbül álló sor házam. Mivel pedig nemes Komáromban lakó Fir József sörfőző uramnak kétezer forintokkal idestp [annyi mint] 2000 vagyok adós,²⁵ ezen summába azon specificalt [feljegyzett] házam vagyon assignálva [vagyis fedezetként bejegyezve]. Mindazon által pedig interessét [kamatát] esztendőnként azon summának megadván, a házat, hozzá tartozandó appertinentiával [tartozékokkal] edgyütt az mesterségnek telles akarattal, hagyom és adom kisebbik fiamnak, Jakabnak. Ezt pedig azon okból
- 3-o: Hogy midőn örebbik fiam Szily [Sily] János megházasodott, azon üdöig voltam ismét adós. T. Kiss Sándor uramnak két száz ötven forintokkal, Roboz Mihály uramnak két száz ötven forintokkal, Henigh Mihálynak két száz ötven, Zá[s]zló Tartóné Margaritának rhis [rénes] hetven, Primus Mihálynak rhis 70, Lang János bátyám uramnak az vasfazékra rhis hatvan, Paér Mihály uramnak rhis 60 és más egyéb aprólékos adósságokat rhis negyven fizettem. Melly in summa tészén forintokat 1100 capitalist [tőketartozás] interesen kívül. Ezen summát pedig János fiam megházasodván, lakását Földvára [Balatonföldvár] vévén, és kisebbik fiam Jakab vélem gazdaságot folytatván iparkodásunk által füzettük ki.
- 4-o: Midőn János fiam megházasodott, vett föl Pillik Mátyás uramtól ftos [forintot] száz, és egy gyűrűt ftos huszonhét, melly summát és füzettem meg helette. Item János fiam adós lévén itt és Daróczyné asszonyomnak fát vévén, tüle ftis száz, engemet requirálván [megkért] János fiam, adtam néki ki füzetésre ftos száz. Item, midőn Szappanyos Mátyás remekét csinálván, ugyan János fiam hozzám gyüvén, attam néki akkor is bizonyos szükségére ftos száz ötven, melly positiokat öszve számlálván, lészen in summa ftos háromszáz hetven hét forintok, idespin ftos 377.
- 5-o: Más pinzem pedig semmi nincsen, sőt most vagyok adós N. Lendvainé asszonyomnak rhis száz, item Jutasi birkásnak ftos 30, item Stadler Ferenc öcsémnek ftos 40, mind azon által ezen passiva adósságok, az

²⁵ Langh Anna halála után – mint a törvényes örököse és adósságának kifizetésével is terhelt – Sily Jakab fia megegyezett Fir Józseffel. Veszprém város főbírája Pajer Mihály és Sily Jakab 1754. március 8-án Komáromban felkeresték Fir Györgyöt, hogy engedményt kérjenek. Az egyezkedés végén „[...] már nevezett városi főbíránk interpositiojara, s annak szép hathatos kérésre engedett titulált Fir József creditor [hitelező] úr az fönt említett két ezer forintokból nyolcszáz forintokat.” Az egyezésnek kemény ára volt, mivel a jelzálog továbbra is megmaradt az örökségen. Sily Jakab 1754. május 23-án 30 éves korában meghalt, örökösének mindent el kellett adni, hogy kifizethessék a tartozást. Az egység jegyzőkönyvét lásd MNL VeML 102.a. 2. kötet 295–298. Sily Jakab végrendeletét lásd e tanulmányban a 16. szám alatt.

mesterséghez lévő materiáliákból [eszközökből] reméllem kifüzettethetnek azért, hogy kisebbik fiam is Jakab meg ne károsodjék. Vélem túrvén, szenvedvén csopaki hegyen lévő pincés szállómet, hozzá tartozandó eszközökkel együtt, úgy Veszprém városában az Temető alatt lévő kertemet, szántóföldeimet, lovaimat, két kocsimat, szarvasmarháimat, s. v. [sit venia verbo – bocsánat a szóért] sörtvés [sertés], marháimat azon ketertskével [kertecskével] edgyütt, ahol tartattnak, és egyéb háznál vagy házhoz tartozandó eszközöket appertinentiákkal, valami vagyon és találtatik, hagyom és adom örökösen és megmásíthatatlanul kisebbik fiamnak, Jakabnak, úgy mind azon által,

- 6-o: Hogy Jakab fiam holtom után tartozzék adni János fiamnak két párnát, három felső lepedőt, annyi alsó lepedőt, négy vánkost, négy kendőt és 6 abroszt.
- 7-o: Hasonló képpen nálom örökbe lévő Vajz Maria(dli) szolgáló leánnak Item szerencsét adván, tartozzék Jakab fiam házpénzt rhos 30, egy tehenet, három vánkost, egy párnát, egy dunyhát, két felső és hét alsó lepedőt, három abroszt, két kendőt, és egy ágyat, minden fogyatkozás nélkül [utóbbi szó áthúzva] és ellenkezés nélkül adni.
- 8-o: Nem különben engemet az Úristen az árnyék világából ki szollévtván, Jakab fiam tartozzék tisztességesen az temetőbe eltakaréttatni és lölkömért szent misékre T. Pater Franciskanusoknak azonnal ftos 25 kiadni (hogy ha pedig én éltembe végbe nem vihetem) Dömökre hét ezüst kezecsináltatni tiz forintokik, és azt helettem Jakab fiam tartozzék maga oda vinni és Bold[ogságos] Szűz tisztességére fölajánloni és egy szent misét érettem szolgáltatni.

Mely utolsó akaratomnak szentül és állandósabb megtartására hagyom és adom az én testamentoria dispositiomat megmásíthatatlanul, magam írást nem tudván, saját kezem kereszt vonyásával megerősévtén az alább coramisalendő veszprémi emberséges emberek jelenlétiben. Sign Veszprém, die 16-a febr. 1754.

Lang Anna néhai Sily Györgynek megmaradott özvegye +

Én előttem Barabás Gergely tanácsbéli requisitius bizonság előtt (L. S.)

Én előttem Kazó István tanácsbéli requisitius bizonság előtt (L. S.)

Én előttem Fazekas János tanácsbéli requisitius bizonság előtt (L. S.)

Én előttem Varjú Péter tanácsbéli requisitius bizonság előtt (L. S.)

Coram et per me Michaellem Kapuváry requisitum juratus antelata civitatis Veszpremi notarii

[Kapuváry Mihály Veszprém város állandó jegyzője]

15.

Szalay Katalin (Sepsey András özvegye) végrendelete²⁶

Veszprém, 1754. március 5.

Én, alábbi is megírt néhai Istenben boldogult Sepsey András megmaradott özvegye Szalay Katalin, adom tudtára mindeneknek az kiknek illik ez levelemnek rendiben, hogy én, noha Isten látogatásából a súlyos nyavaláktól megnyomoréttatta, mindazon által élő nyelvvel az én teremtő Istenem segítségéből vagyok. Azért is mi kicsin ingó és ingatlan, Isten megáldott gyermekeim között azokról következő dispositiot tenni.

- Primo: először is ajánlom az én szegény bűnös lölkömet az én Istenemnek a ki engem teremtett, testemet pediglen az földnek kitől is vette az ő eredetit anyjának.
- 2-o: Itt Veszprém városában az Piarci utcában, belől napkeletről lévő Kiss Sa-
roki utcába való kübül, és némely része fából álló házomat, ki is böcsül-
tetett ad ftos 50, ennek előtte circit [körülbelül] két esztendővel, hagyom
örököszen és megmásolhatatlanul Sepsey István és János fiaimnak, olyan
kondicioval mindazonáltal,
- 3-o: Hogy mivel örebbik fiam, István mindekkoráig vélem túrt, szenvedett és
az denotált [jelentett, leírt] háznak kerítését is ő maga költségével és fá-
radságával csinálván föllálltatott, azért azon ötven forintokbul előre is
István fiamnak azon vélem való meritumáért [érdemeiért] ftos 20. exemi-
dáltatván [kivételesen] adassanak, az mi illeti pedig az restantarius [hát-
ralék] summát tudnia illik az harminc forintokat, az újra István és János
fiam között Istenessen, az városi magistratualisbéliek [tanácsnokok] előtt,
hogy közöttök holtom után semmi confusio [zavar, vita] ne légyen, osz-
tassanak föl úgy nemkülönben.
- 4-o: Úgy nemkülönben az Vörös Berínyi [Vörösberény] új promontoriumon
[hegyen] lévő hét hold szöllömet is hagyom Sepsey István és említett Já-
nos fiaimnak olyan conditioval, mindazonáltal hogy kétfelé menjen mind
pincét és ahhoz tartozandó appertinentiákkal egyaránt bírassák.
- 5-o: Ágybéli ruháimból pedig hagyok mindegyiknek hét hét párnát, úgy ván-
kost annyit és István fiam örebbik leányának hagyok egy dunyhát. Nem-
különben vagyon három paraszt lepedöm kinek kinek fiaim közül egyet
egyet hagyok, 3-dikat pedig temetésemre adják.
- 6-o: Vagyon ismét 3 folsó lepedöm, egyik pamukos, a másik metélléses, 3-dik pe-
diglen recés. Melyekbül egyet alám temessenek, a fiaim kettein osztózzának

²⁶ MNL VeML V102.a. 2. kötet, 300–301.

- 7-o: Vagyon ismét öt vánkos, item melyek közül hármá [három] pamukkal varrottak, ketteje pedig len cérnával, melyekből kettő is magam alá, hárman pedig Istenessen osztozzanak.
- 8-o: Vagyon item négy abrosz, ketteje avétt, ketteje új, ezen is Istenessen osztozzanak.
- 9-o: Vagyon nemkülönben asztal keszkenő ftos 10, ezeken is fiaim osztozzanak atya [---]gossan
- 10-o: Kendők is vannak három, azokon is Istenesen osztozzanak a fiaim.
- 11-o: Szalay Jakab lepsi [Lepsény] lakozó öcsémnek hitvös társának, Prapost Katának mentémet és pruszlikomat hagyom örökösen és megmásíthatatlanul.
- 12-o: Az Malomvölgyön lévő kertemet kiis az Kiss András és Dergál Miklós szomszédságában vagyon, hagyom azt is említett István s János fiaimnak oly conditioval mindazonáltal, hogy a Lencse völgyben lévő szántó föld is ahhoz acedált [csatlakozik, tartozik] de amelliknek tettszik, váltsa magához és abból tisztességesen takaréttassanak el, ha pedig ezek az ára elegendő nem lenne, tehát az közösből kötsenek a temetésemre.
- 13-o: Az házomnál lévő istálló pusztá helyemet hagyom István fiamnak eddig velem szenvedéséért és fiui dajkálkodásáért, mely örökösen nála megmaradhasson kívánom.
- 14-o: Ezt is notificalom [tudatom], hogy ha üdövel hogy ha üdövel [sic!] János fiam azt találná modani, hogy ő is az házon valaha valamit épített volna, tudja Isten nem épített, hanem az örebbik, tudnia illik István fiam építette, és ezen fölül semminémű protensiot [ellentmondást], hogy soha István fiamon ne formálhasson, hagyom ezen írástmutatók alatt.
- 15-o: Vagyon még egy ládám, kit is hagyok István fiam örebbik leányának.
- 16-o: Az mipedig ezen kívül valami ollyatin aprólékos háznál lévő fa és cserép, vagy más afféle mindennémű eszközök találhatnának, mindazokat egymás között Istenesen osszák föl.

Mellyül adom ezen fönt megírt testamentária dispositiornak szentül és állandó-sabbban való megtartására ezen utolsó írásomat, az alább coramizálandó emberséges emberek jelenlétiben. Magam írást nem tudván magam kezem keresztvonyásával megerősítvén.

Veszprém die 5 Márt 1754.

Sepsey András megmaradott özvegye Szalay Kata +

Énelöttem Barabás Gergely tanácsbéli

Énelöttem Bognár János városi tanácsos

Énelöttem Fazekas János városi tanácsos

Coram et per me Michaellem Kapuváry jurato civitatis notarium

16. Sily Jakab végrendelete²⁷

Veszprém, 1754. május 30.

Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek nevében. Ámen.

Én, alább is megírt Sily Jakab tentibus de vigore [tanúk jelenlétében] adom tudtára mindeneknek, az kiket illik ezen testamentum levelem értelme szerint, hogy én, jóllehet testemben nyavajás és beteges vagyok állapottal lévő, elmémben mindazon által ép és egészséges, Isten ő szent fölsége, mely kevés ingó és ingatlan javakkal megáldott, azokról következőképpen kívántam ilyetén rendelést tenni.

- 1-o: Lölkömet ajánlom az én Teremtő Istenemnek, testemet pedig az földnek, az ő anyjának, honnand is vette az ő eredetét.
- 2-o: Jóllehet én Isten ő sz. fölsége kegyes akaratából megházasodván, remélve Isten ő sz[ent]. fölsége atyai gratiajakat életemnek hosszabbtását, tettem feleségemnek Sédlin Klárának némely conditiokat [feltételeket], amint is házasságbéli concontractusomból [szerződés] kitetszik. Mindazonáltal mivel passiva adósságaim is vannak, amint is azokról kelt contractusokból bőven kitetszik, ezért ha halálom történnék az édes anyámtól a testamentomban reám maradt minden némű néven nevezett ingó és ingatlan javak, az kik reám maradtak, azok eladassanak és pénzé tetetessenek, melyeket legelsőbb is három felé osztván, úgy hogy lelkömért az páter franciscanusoknak, egy részt Sédlin Klárának hitvestársamnak másodrész, harmadikat Sily János bátyám uramnak, úgy mindazonáltal, hogy az fönt említett passiva adósságaim először is plenarie [teljes] a summából másodszo²⁸ kifizetessenek. Másodszo az páter franciscanusoknak adandó egy egy részből tisztességessen az temetőbe temessenek el, a többi ami megmarad, adassék nekik szent misékre.
- 3-o: Kivévéen mindazon által azokat, hogy minden némű ágybéli ruhát, ón tálak, tányérok és más egyéb, az kik az édesanyám testomában nekem hagyattak, mindazokat azon testamentumban specificalt bátyám uramnak Sily Jánosnak részin kívül, kit még el nem vitt, hagyom örökre és megmásolhatatlanul hűtves társamnak Sédlin Klára asszonynak.
- 4-o: Vannak activa adósságaim [vagyis kölcsönadott] is, kik is így következők: 1-o: Ttts. Nemes Szala Vármegyében Füredi²⁹ helységben lakozó nemes Somogyi Mihály uramnak vagyon ötven rhft forintom, kinek is

²⁷ MNL VeML V. 102.a. 2. kötet, 311–312.

²⁸ A jegyzőkönyvben áthúзва.

²⁹ Balatonfüred, ami akkor Zala megyéhez tartozott.

az obligationiája megmutatja. 2-o: Itt Veszprém városában lakozó Szapanyos Lechtmayer Mátyásnak is vagyon ötven rhs forintom idespin rhs ötven. Kik is hasonlóképpen közöttük föl osztódjanak három részre.

Mely utolsó akaratomnak és testámentária dispositiomnak szentül és állandóságban való megtartására adatom ezen alább coramizálendő magistrauális emberséges emberek jelenléteében ezen leveletem, saját kezem sub scriptiom [aláírása] alatt megerősítvén ötet.

Veszprém die 20-a mens May anno 1754

Jacobus Sily

Bankó Ferenc tanácsbéli előtt

Barabás Gergely tanácsbéli előtt

Vázsonyi István tanácsbéli előtt

Bognár János tanácsbéli

[---]

Kazó István városi tanácsbéli bizonsága

Fazekas János tanács előtt

Szalay János városi szabadvajda előtt

Coram per me Michaellem Kapuváry juratorum

17.

Pintér Csapó Pál végrendelete³⁰

Veszprém, 1755. április 11.

Atyának, Fiúnak és Sz[ent] Lélek istennek nevében. Amen

Én alább megírt, noha testemben gyarló és beteges, de elmémben ép és egészséges, jól tudván és mindenkor előttem viselvén emberi gyarlóságomnak mivoltát, hogy mindeneknek egyszer meg kelletik halni, én is minek előtte az múlandó életet elvégezném, hogy boldogul az örökken tartandót elérhessem, gyermekeim között Istentül adott javacskaimrul teszek ily rendelést, úgy mint:

Elsőben is lelkemet ajánlom az én Teremtő és megváltó Jézus Krisztusomnak, az ő véghetetlen érdeméért, s hozzám megmutatott szerelméért. Testemet pedig az boldog föltámadás reménysége alatt az ő anyjának, az földnek, honnénd eredetét vette.

2-o: 1754-dik esztendőben Sz. György nap után vettem föl Mezző Sz. Györgyön [Mezőszentgyörgy] lakó Hollósi uramtul gyapjú vételre kétszáz ren.

³⁰ MNL VeML V.102.a 3. kötet, 7–9. A veszprémi anyakönyv szerint Pintér Pál 50 éves korában, 1755. április 12-én halt meg.

- forintokat interesre, mellyel tartozom ő kegyelmének interessével [kamataival] együtt.
- 3-o: Ugyan föllebbe említett esztendőben vettem föl Veszprémben lakó Barbel [Borbély] István uramtul flo ren. száz, interesre, mely száz forintokat attam Varju Péter uramnak és ő kegyelme tartozik vele megadni interessével együtt.
- 4-o: Bolla Péter sógor uramtul tavali esztendőben gyapjút hozván, marattam adósa, de mennyi nem tudom, miglen számot nem vetünk ő kegyelmével, reméllem maga és kegyelme az mi leszen, megmondja.
- 5-o: Kalló legényeknek Seszták Jánosnak vagyok adósa flo 15 d. 75., Hanczkó Istvánnak flo 1. d.
- 6-o: Most márciusban vettem föl N[emes]. N[emzetes]. Krall József uramtul flo. ren ötven, az, majd építendő újj kallóra az közönséges gazdaság fejében, és csak az magán neve alatt való obligatoriára [kötelezettségére]. Vaszari uram, az Márton fiacskámnak egy pár csizmát varrott és magunk adtuk a bőrt hozzája, az munkával adós vagyok.
- 7-o: Itt Veszprémben lakó Bolla János uram nékem adós öt ren. forintokkal.
- 8-o: Ugyan itt Veszprém városában lakó Kiss Pákozdinénál vagyon 17 ren. for. adósságom, melynek felét hagyom T[ekintetes]. P[ater] Franciscanusoknak sz. misékre, felét pedig ugyan azoknak alamizsnául, mely adósság constal [tudott, ismert] városi főbíró Pajer uramnál.
- 9-o: Mencselen [Mencshely] lakó Szabó Gergelynél vagyon nyolc forint adósságom, melyet Nagy Vásonyi [Nagyvászony] catholicus egyházra hagyom.
- 10-o: T[ekintetes] Szala [Zala] vármegyében Legradon [Légrád] Godina Márton szűrszabónál vagyon 10 ren. for. adósság, az melyet hagyok Kanisai [Nagykanizsa] T. P. Franciscanusoknak, felét sz. misékre, felét pedig alamizsnául.
- 11-o: Márkói [Márkó] Mészárosnál vagyon 15 for. adósságom, az melyet maradékim megvehessenek.
- 12-o: [a jegyzőkönyvben 13] Vagyon készpénzem az ladában 73 for 8 pénz, idest hetvenhárom forént és nyolc pénz. És az Istenben kimúlt feleségem számára az mit az boltbul hozott Mészáros Mártonné komámasszony, az fizetessék ki, ami leszen, ha pedig nekem is halamásom [halálom] leszen, tisztességessen belőle takarítottam el.
- 14-o: Vagyon kész vég szűröm 64, ismét kallatlan vagyon 82, az amellyel készülvén adattassék el mentül jobban lehet, és passiva adósságom fizetessék ki, az mi megmarad, gyermekeimé legyen. Ugyan
- 15-o: ismét mosott és mosatlan gyapjúm, az melyből félbeli munkám, készül-

jön el és az mi megmarad az gyapjúból, mentül helesebben lehet, adattassék el.

- 16-o: Vagyon az öreg küllüben két részben, Kádártaiban is kettő, az mely adattassanak el, az mostan épülendő küllünkben is egy részem vagyon, mivel egyarányossan köll contribualnom [hozzájárulnom] reája, az el ne adassék, hanem az mely gyermekeimnek szüksége lészen, reája birhassa. Az legényeim pedig elvégezvén félbeli munkájokat, számvetessék vélek, három alkalmas mesteremberek előtt és fiztessenek ki munkájukról.
- 17-o: Az mely házam vagyon, ha árussa találkozik, adassék el, amentül jobban lehet. Úgy nemkülönbén elő hegyi szőlőm és temető alatt lévő kertem, mivel gyermekeim elégtelenek annak bírására.
- 18-o: Az mi olyas jószágom vagyon, az mi nem megtartásra való, mindazok adassanak el és pénzé fordíttassanak.
- 19-o: Az Miska fiam mesterség tanulására adassék az céhtül oly helyre, ahol jó gondviseléssel mesterséget tanulhassa. Éva leányom és Márton fiam pedig más alkalmas helyre, ahol jó tartassanak, mivel Márton fiacskám gyöngé. Míg mesterség tanulásra alkalmas lészen, iskolákba járattassék, ha kedve azután nem lészen az iskolákra, az mely mesterséget kedvel, arra adassék jó gondviseléssel. Addig is pedig, mivel Éva leányom nyomorult, egészségtelen és Márton fiam neveletlen, őt esztendők elforgásáig az közönségesből éllenek és tartassanak, úgy hogy mostan megszerzett búza, szalonna, hús, vaj, egyszóval az, mi az házi gazdaságban vagyon, az mit megtartani szükséges, tartassanak meg. Az mit el nem költhetnének, pénzé fordíttassék és éljenek két gyermekeim belőle. Az elfogyván az közönségesből tápláltassanak, az megírt őt esztendőkig, azután az mi lészen, egyarányossan három felé osztassék.
- 20-o: Éva leányomé legyen az anyja mentéje gombostul és ágybeli, ládabeli ruha, úgy hogy mindenik férfi gyermekemnek adjon egy párnát, két vánkost, egy abroszt, egy kendőt, egy lepedőt. Az vászonybul pedig az két gyermekemnek fehér ruha csináltassék illendő képpen.
- 21-o: Az mentémen lévő gombok legyenek Miska fiamé, aki pedig mente nélkül vannak, az tekert gombok legyenek Márton fiamé. Láncsal együtt azon mentém pedig adassék el. Mindezeknek az fölül megírt dolgoknak vége vitelére és alkalmasabb megtartására, az városi magisztrátusnak, mint fő gondviselőt hagyom és rendelem árváim nevelésére, mentül helesseknek ítélik ökegyelmék, disponáljanak és gondot viseljenek, mindeneket az ő módja szerint rendelvém.

Mely utolsó akaratomnak állandóssabb és szentebbül való megtartására hagyom és adom ezen testamentáris dispositiomat, magam írást nem tudván, saját pecsétem-

mel és kezem keresztvonyásával megerősítvén, alább coramisált emberséges emberek előtt.

Sig Veszprém, die vera 11. április anno 1755.

Pintér Csapó Pál +

Én előttem Király János (L. S.) Coram me et per me Stephanus Kazo senator [---] notaria

Anno 1755. die 14 április presente Michael Pajer judica primarii [főbíró], Mathias Pillik, Paulus Mészáros, Stephanus Vasonyi, Johannes Burghard, Stephanus Kazo, Petrus Varga senatori, Adam Rádóczi libero vojvoda [szabadvajda], Josephus Suli, Paulus Pápai fori judica.

Istenben megboldogult Csapo Pintér Pál testamentoma elolvastatván, mivel az fő gondviselést az városi magisztrátusra bízta és hagyta, azért hogy mindenek mentül alkalmatossabban számba, s rendben vétesse, holnapi napra Pillik Mátyás, Mészáros Pál, Kazó István és Varjú Péter tanácsbéli uraimék exmittaltatnak [kiküldettek], hogy mindeneket exacte [pontosan], jó rendben, testamentumnak értelme szerént vévén consariballanak [itt: összeírjanak], és scriptu [iratról] az tanácsnak hitelesen referálni köteleztetnek, melyek vévén Király Jánost és Velesnyei Mászáros Mártont.

Anno 1755. die 21. ápril in senatu [tanácsban]. Az fölül megírt tanácsbéli uraimék commissiojok [megbízásuk] szerént Istenben megboldogult Csapo Pintér Pálnak mindennemű substantiáját [vagyonát] consribálván, mai napon az tanács előtt referáltak és elolvastak, és az testamentum értelme szerént Kazó István és Varjú Péter uraimékat az megmaradott három gyermekeinek tutorává [gyámjává] és jószágok gondviselőjévé választattak úgy, hogy az eladandó jószágot illendő áron eladhassák, az gyermekekre gondot viseljenek és mindenekről számot az tanács előtt adni köteleztetnek.

18.

Király Anna végrendelete³¹

Veszprém, 1756. december 20.

Én, alul is megírt Király Panna adom tudtára az alábbinak illik ez levelemnek rendiben: noha testemben gyarló és beteges, de elmémben ép és egészséges, érzvén testemnek gyarlóságát, jól elmémben forgatván, hogy minden embernek egyszer meg kell halni, én is minek előtte életemet az árnyékvilágon elvégezzem, gyermekeim között tészek következendőképpen rendelést.

Elsőben is testemet ajánlom az földnek, honnend eredetét vette, lelkemet pedig az én teremtő s megváltó Istenemnek az boldog föltámadás reménysége alatt.

³¹ MNL VeML V.102.a 3. kötet, 68–70.

- 2-o: Még 1746-dik esztendőben lett osztál szerént az Veszprém várossában lévő házamnak fele két gyermekemnek atyai jusra Györgynek és Mihálynak esett, felét pedig magamnak. Mivel Istenben elnyugodott kedves férjemel együtt egyarányos iparkodással és keresettel építettük, megtartottam szabad dispositiómra [rendelkezés]. Azért, mivel az Mihály fiam mindenkor vélem volt, engemet illendőképpen böcsült, tisztességessen táplált, keresményét vélem közlőtte, én is anyai indulatombul, mint kisebb fiamnak hagyom az anyai részt és házbéli jussomat, tudni illik fél házat nékie egyedül magának. Az másik féllel pedig ketten osztozzanak bátyával, Györggyel, úgy, hogy minden házieszköz és háznál található eszköz egyedül fiamé, Mihályé légyen. Értvén ezen az első házat, konyhát, pincével együtt, s udvarral együtt.
- 3-o: Úgy, mindazonáltal, hogy mind az udvaron lévő kis kertecskének, mind az Malomvölgyön lévőnek fele Mihályé, fele pedig György fiamé legyen egyarányosan, amint eddig volt bírásokban, aszerént maradjon.
- 4-o: T[ekintetes]. N[emes]. Szala [Zala] vármegyében Csopaki hegyen két helen lévő szőlőm, mellyek közül böcsösb és többet erő amelyet György fiam bírt és bír, alább való pedig az Mihályé, mindazonáltal holtom után is aszerént maradjon, Györgynél amellyet bírt, Mihálynál is aki bírásában vagyon.
- 5-o: Az minémű egy hold szántóföldem az magam révén vagyon, Mihály fiam részi mellett, azon egy hold szántóföldet hagyom egyedül Mihály fiamnak.
- 6-o: Jóllehet az föllebb írt esztendőben megtett osztáskor két ló és fél kocsi nékem maradt anyai jusra, 2 ló és fél kocsi pedig 2 fiamnak, melyekből Györgyöt Mihály fiam ki is fizette és elégitette. Mivel pedig az időtül fogva változások és időnek mustoha volta miatt az lovakbul Mihály fiam sok kínokat vallott, s elvesztek. Mindenkor Mihály fiam maga erejével, s kölcségével állította helre, szerezte meg a lovakat, és így ő tartotta meg az én részemet is, azért az első punctumban megírt hozzám való hívségéért és táplálásáért hagyom és adom örökösen Mihály fiamnak az én részemet.
- 7-o: Ágybéli és ládabéli ruhámbul pedig Domján Kata öcsémnek [sic!] hagyok egy párnát, egy vánkost, egy lepedőt, egy kendőt, egy abroszt és 4 pár fehér ruhát. Bárca Örsének pedig egy lepedőt, két vánkost, egy abroszt, egy kendőt és egy pár fehér ruhát. A többi ruhámat pedig Isten éltetvén, magam el fogom osztani, kinek akarom.
- 8-o: Isten ő Sz. Fölsége halálatomat elhozván, Mihály fiam tisztességessen takarétson el, azért ágyaim, ládáim, asztalom és dispositiómon kívül megmaradt ruháimmal együtt, tudni illik mind ágybéli, mind ládabéli megmaradtak Mihálynál maradjanak. Fehér pad is Mihály fiamé legyen.

Mely utolsó akaratomnak szentül és állandósabb megtartásáért és megmaradásáért attam és tettem ezen testamentária dispositiómat. Magam írást nem tudván, magam saját kezem keresztvonyásával megerősítvén, alább coramisalt emberséges emberek előtt.

Sign Veszprém die 4. februar 1755.

Kiráal Panna +

Én előttem Barabás Gergely requisitus tanácsbéli bizonyság előtt a. p. L. S. Én előttem Mészáros Pál requisitus tanácsbéli bizonyság előtt m. p. L. S. Én előttem Varga Péter requisitus tanácsbéli bizonyság előtt m. p. L. S. Én előttem Nyeregjártó István + Én előttem Kovács András előtt + Én előttem Szél Ádám előtt m. p. Coram me et perme Stephanus Kazo senatore et requisitus [---] m. p. L. S.

19.

Bacsó Judit végrendelete³²

Veszprém, 1758. február 4.

Atyának, Fiúnak és Sz. Lélek Istennek neviben. Ámen.

Én, alul is megírt Bacsó Judit, adom emlékezetül mindenkinek, az kiket illik, hogy én minek utána reám felessen tódult nyavaláimtul annyira környül vettem volna, hogy [é] már életemnek végét bizonyossan remélhetném, testemben ugyan erőtlen, de elmémben ép és egészséges lévén, Istentül adatott csekél javaimrul minden történhető pörpatvarnak eltávoztatására teszek illetin szentül megtartandó testamentária dispositiót, és pedig:

- 1-o: Lelkemet ajánlom az én Teremtő és Megváltó, s megszenvedő Istenemnek, testemet pedig az boldog föltámadásnak reménysége alatt ő anyyának az földnek.
- 2-o: Azon szőlőben való jussomat, melyet Felső Örsi [Felsőörs] hegyen B. Györgyi Évátul és Katátul általunk mostani férjemmel Vámos Ádámval egyenlő iparkodással szereztünk, azon jussomat, mondám, mivel abban senki közelebb successor [örökös] nem leszen, s más f[ent] nevezett férjemnél, ezért aztat, tudni illik haszon felét hagyom és testálom többször jelentett Vámos Ádám férjemnek, úgy, hogy abban senki ötet akármi pretextus [ürügy] alatt se háborgathassa, hanem szabadon bírhasa. Azt mindzen által hozzá tévén, hogy ha Isten ő Sz. Fölsége ő kegyelmének is élete végét elhozandja, akkoron azon szőlőbéli jussom maradjon Istók fiamra úgy, hogy mivel ugyan megnevezett férjemnek föntmarad az em-

³² MNL VeML V.102.a 3. kötet, 121–123.

lített szőlőben másféle jusnak való szabad dispositiója, annak okáért, ha idővel az egész szőlőben nevezett fiam succedal [örököl] és az Isten néki elégséges tehetséget át, abbul Szentgyörgyi Kata és Julinka leányaimnak adjon tíz tíz foréntokat. Hogy ha pedig csak az magam jussának succedal, in cum casum [abban az esetben], adjon öt öt foréntokat.

- 3-o: Kata leányomnak hagyom viselt ták priszter [plisszírozott] szoknyáimat, Julinkának pedig az viselt hosszú mentémet, ezüst gombokon kívül, melylyeket hagyok Istók fiamnak úgy, hogy az férjem más materiából való gombokat rakassa az mentére.
- 4-o: Éget boros vas fazekat hagyom Istók fiamnak, egy sütő teknyőt pedig Julinka leányomnak. Azonban ugyan Julinka leányomnak hagyok 2 párnát, 4 tollas vánkost, 3 pár vánkos cihát, tudni illik 2 pár recés és 1 pár fehér varrásost, 2 felső pamukkal varott lepedőt és 2 alsólepedőt, 3 asztali abroszt, 3 kindelt, 5 szakasztó ruhát, a többire pedig ajánlom nevezett Julinka leányomat férjem uramnak, aki atyai indulattul viseltetvén, több ruha bélieket is adhat nékie. Végre és utollára minden viselő fehér ruhámat is, úgymint fél ingeimet, kötényeimet és hosszú ingeimet hagyom Julinka leányomnak.

Mely eképpen végbe ment és szentül, s állandóssan megtartandó testamentária dispositiómrul adom ezen saját kezem keresztvonyásával erősítettett levelemet, alább megnevezendő emberséges emberek előtt.

Sig Veszprém 4. februárnak 1758.

Bacsó Judit +

Én előttem Mészáros Pál tanácsbéli requisitus előtt m. p. L. S. Én előttem Kazó István tanácsbéli requisitus bizonság előtt m. p. L. S. Én előttem Vaszary Görgy előtt m.p. L. S. Én előttem Baranyai István előtt m. p.

Én előttem Horváth János requisitus bizonság és városi notarius előtt m. p. L. S.

20.

Németh Éva végrendelete³³

Veszprém, 1759. november 17.

Én, alább is megírt Németh Éva, adom tudtára mindenkinek az kiket illik, és valam ezen levelem[m]jel, hogy noha testemben nyavalyás és erőtlen, de elmémben ép és egészséges lévén, minden történkező kérdéseknek eltávoztatására, illetin módon hagyom örökösen megtartandó végső akaratomat, úgy mint:

³³ MNL VeML V.102.a 3. kötet, 229–230.

Először lelkemet ajánlom az én Teremtő, Megváltó és megszenvedő Istenemnek, testemet pedig az boldog föltámadásnak reménysége alatt ő anyyának, az földnek.

Másodszor: Noha ugyan ezen ház, melyben eleráig [eddig] laktam (egy kis szántóföldecskével együtt) mostani férjemmel Boros Györggyel, ősi jussomban ítéltettem én nékem. Mindazonáltal mivel pénz kölletett az egy testvéreimet kifuzetnem, azon pénzt pedig interesre kértük föl, melyet, minthogy mái napig sem fizethetünk még, az interest mind ez mái napig, jelentett férjem uram maga véres veröttékével kereste. Azon kívül, ugyan ezen véres veröttékével építette és mostani jó statusban megtartotta úgy anyyira, hogy amint interesre adtuk és építésére költöttünk, könnyen más házot szerezhettünk volna. Mindezen okolva, nézve tehát, kívánom, akarom és hagyom megmásíthatatlanképpen, hogy amíg él nevezett férjem uram ezen házban, békességben tartassék, senkitül háborgatást ne is szenvedjen, hogy ha pedig

Harmadszor: Ő kegyelmének halamása [halála] történnék, ezen többször említett ház maradjon az vérszerint való atyámfiaira, oly móddal, hogy aki apprehendálni [birtokba venni] akarja, valami adósság őreája jelentett férjem uram által vélem együtt fölkérettetett, füzesse ki.

Negyedszer: Ami az együtt kerestekbül való jussomat illeti, mindazt hagyom sokszor írt férjem uramnak szabad dispositiójára [rendelkezésére], kérvén mindazonáltal, hogy amely kisöcsémet ekoráig tartottuk, aztat rekomendálom [ajánlom] atyai gondviselésének, mindakkoráig, méglen szárnyára nem bocsájtja. Akarom pedig ami tőle tőle kitetszik, valami kis ruhácskákknak, bocsássa el.

Mely végső akaratomrul adom ezen saját kezem keresztvonyásával erőssített tamentum leveletem.

Veszprém, die 17. november 1759.

Németh Éva +

Én előttem Jáger János tanácsbéli előtt m. p. L. S.

Én előttem Fazekas János tanácsbéli előtt m. p. L. S.

Én előttem bizonság Kiss Péter előtt m. p. L. S.

Én előttem bizonság Rusa János előtt m. p. L. S.

Én előttem Keresztes Péter vásárbíró előtt m. p. L. S.

Én előttem városi notar[ius] Horváth János előtt m. p. L. S.

21.

Kele István végrendelete³⁴

Veszprém, 1759. december 24.

Attyának, Fiúnak és Sz. Lélek Istennek nevében, Ámen!

Én, alább is megírt Kele István, vallom ezen levelemnek rendivel, hogy én magam szabad akaratombul, noha ugyan testemben nyavalyás és erőtlén, de elmémben ép és egészséges lévén, minden lehető perlekedéseknek és törvényeknek eltávoztatására teszek illyetin [*testam*] végső, vagyis testamentária dispositio.

Először: Lelkemet ajánlom az én teremtő megváltó és megszenvedő Istenemnek, testemet pedig az boldog föltámadásnak reménysége alatt ő anyyának az földnek.

Másodszor: Vagyon ezen Veszprém városában egy kőházam, egynapi szántó-földem és kertem, úgy Berényi [Vörösberény] hegyen egy szőlőm, melylyekbül,

Harmadszor: A mostani feleségemnek a 150 f mőringja teljen ki, azonkívül az házban, még az én nevemet viseli, békességessen lakhassék, azon kívül a specificalt [számba vett] javaimbul jelentett mostani feleségemnek az mőringján fölül, hozzám megmutatott hív szorgalmatos gondviseléséért hagyok ft 50. Lőkömért sz. misékre a f. 50 hagyok. T. P. Franciscanusoknak f 15 és P. Piaristáknak is f. 15. Azon kívül az Kudás[?] Magyar Congregatióknak f. 4., mellyeket többször írt jószágimbul fizessék ki. István, Ádám és Jutka unokáim, mivel Mili Miklós feleségének, Katalin leányomnak portióját bőséggessen már kiadtam, úgyhogy többet vett ő, mint sem ezek veendének, azért őnéki ennekutánna semmi keresete s jussa nem lehetvén.

Negyedszer: Ami az mesterséghez való szerszámot illeti, mindazokat hagyom Ádám unokámnak. Azon fölül valami házbéli mobiliomot, ládabéli és ágybéli ruháimat illeti, mindazok egyarányos jussal legyenek többször írt mostani feleségemé, úgy István, Ádám és Jutka unokáimé két párna, azonban mellyet vélem szerzett és ugyan egy párna, két vánkos, egy dunyha, mellyeket magával hozott, legyenek továbbis feleségemé. Hogy pedig az lehető kérdések eltávoztassanak, vagyon 5 párna, egy dunyhácska, 10 alsó és felső lepedő, 2 kendel, hat szakajtóruha, 10 vánkoshéj, 4 asztali abrosz, egy paplan és cihán, 10 rőf vászon, asztal alá való.

³⁴ MNL VeML V.102.a 3. kötet, 230–232.

Mely eképpen végbe ment végső akaratomrul adom ezen saját kezem keresztvo-nyássalával erősített leveletem.

Veszprém, die 24. december 1759.

Kele István + L. S.

Én előttem: Barabás Gergely tanácsbéli előtt m. p. L. S. Bankó Ferenc tanácsbéli előtt m.p. Csutorás János előtt m.p. Keresztesi Péter vásárbíró előtt m. a. Csanády István előtt m. a. L. S. Fejér Imre m. p. L. S.

Én előttem városi notárius Horváth János előtt

22.

Segesdy Péter végrendelete³⁵

Veszprém, 1760. január 15.

Atyának, Fiúnak és Sz. Lélek Istennek nevében, Ámen!

Alább is megírt Segesdy Péter vallom ezen levelemnek rendi[ben], hogy ámbár testemben a súlyos nyavaják miatt beteges és erőtlen, de elmémben ép és egészséges lévén, magam szabad akaratombul tészek ilyenin testamentaria dispositiót, vagyis szentül megállandó végső rendelést, úgymint:

Először lelkemet ajánlom az én Teremtő, megváltó és megszenvedő Istenemnek, testemet pedig az boldog föltámadásnak reménysége alatt ő anyyának, az földnek.

Másodszor vagyon ezen Veszprém városában egy házam és egy kertem, melyeket az első feleségemmel szerzettem. Azon kívül vagyon ugyan ezen veszprémi territóriumban három darab szántőföldem, mellyeket az mostani feleségemmel kerestem. Vagyon végre két szőlőm az Felső Őrsi [Felsőörs] hegyen, kiknek egyike egészen, tudni illik [...] az hajlék vagyon, ősi jussomban esett, de az hajlékot az mostani feleségemmel építettvén. Másik annak is felét ugyan az mostnai feleségemmel [*kerestem*] vettem, fele pedig atyámrul maradt, melyekből

Harmadszor: minthogy ez első feleségemtől maradt János fiamra és Zsuzsa leányomra sokat költöttem, kivált János fiamra, s úgymint mindenikét szárnnyokra bocsájtottam, azért azokat teljes jussokban, s annak teljességes excontentatiójában [kielégítésére] hagyom azon szőlőt, mely hajlék nélkül vagyon, azon egyarányos jussal osztozzanak.

Negyedszer: mivelhogy mind előlszámlált jószágaimat az mostani feleségemmel tartottam meg, és pedig csak hogy azokat in natura [természetben] megtart-

³⁵ MNL VeML V.102.a 3. kötet, 227–228.

hattam, az elmúlt szűk esztendőkből kéntelenítettem adósságban is vernem magamat, ezért valami javacskáim vannak, az említett hajlék nélkül szőlőn kívül, mindazokból először is mostani feleségemnek az ő móríngja teljék ki. Úgy Kajdy Ádámné asszonyomnak 100 f. [~~úgy~~] Solymosné asszonyomnak is 20 f. és más aprólékos adósságaim, melyeknek kifizetése után mindenkinek maradjanak az három nevetlen árváimnak és az feleségemnek, mivel amint említém, rész szerént azzal tartottam meg, s rész szerént pedig együtt szereztük. Végre azon okból is, hogy az elmúlt három esztendőkből betegeskedtem, semmit nem kereshettem, még kenyérrel is mind magamat, mind az árváimat mostani szegény feleségem tartotta.

Mely végső akaratomnak nagyobb bizonyására állandósabb megmaradására és erősségére adom ezen saját kezem keresztvonyásával erősített leveletem, alább írt s arra coramisált emberséges emberek előtt.

Sig Veszprém, die 15. mens január, 1760.

Segesdy Péter +

Én előttem Mészáros Pál tanácsbéli előtt m. p. L. S. Én előttem Bognár János tanácsbéli előtt m. p. L. S. Én előttem Fazekas János tanácsbéli előtt m. p. L. S. Én előttem N. Hajba Ferenc előtt n. a. Én előttem Keresztessi Szabó Miklós előtt m. p. L. S. Én előttem Keresztes Péter vásárbíró előtt m. a. L. S.

Én előttem Horváth János városi notarius előtt m. p. L. S.

23.

Ajzenpart Ferenc végrendelete³⁶

Veszprém, 1764. október 12.

Atyának, Fiúnak etc.

Én alul is megírt Ajzenpart Ferenc etc.

Először lelkemet etc.³⁷

Másodszor, vagyon ezen Veszprém városában egy házam, 3 darab szántóföldekkel együtt. Győri Semmer Miklós kereskedő társammal és avval együtt negyed magammal vagyon capitálisan [tőkepenz] az kereskedésben 1000 f.-om. Azon kívül ezen esztendőbéli kereskedésből az vetendő szám szerént esendő jussom. Egy lovam, két tehenem és Ferenc fiamnál 390 f. kölcsön adott pénzem, melynek defakatiójában, amint az házépítésre és kis Andris fiamnak ruházotyára adott, az egész massakat [javakat], amit pedig Tereziának adott, annak esendő jussából benificáltassék [elsősorban].

³⁶ MNL VeML V.102.a 3. kötet, 457–458.

³⁷ Mindhárom sor így, elnagyoltan végződött.

Harmadszor: Mint ezen javaimon és pénzemen az hat gyermekem egyarányosan osztozzanak oly módon, hogy mivel az utolsó feleségem Sophia magával hozott hozzám kétszáz foréntokat, azért azon 200 f az egész jószágombul kivetvévén, légyen azon feleségemtül származott Mihály és András fiaimé és Terezia leányomé. Azon kívül ugyan azon egész jószágbul, szegény nyomorult és tagjaiban hibás, s nevetlen árva András fiamnak akarom, hogy adattassék különösen 300 f. Ami tehát ezen háromszáz és előbb írt kétszáz foréntokon kívül marad, hatan, úgymint Ferenc, István, Anna, Terezia, Mihály és András gyermekeim egyarányosan osztozzanak. Annának férjhez menetelkor általam adatott 100 f készpénz, az portiójában [részében] számláltatván. Úgy mégis, hogy mivel több gyermekeimet már többnyire szárnyokra bocsájtottam, azért az házi mobiliák, ágy és ládabéli ruhák legyenek egyedül nevetlen András fiamé.

Mely végső akaratomnak nagyobb elhitére hagyom ezen testamentum levelelmet, alább írt s arra requirált emberséges emberek előtt.

Veszprém, 12. október 1764.

Ajzenpart m. p. L. S.

Én előttem Kazó István városi főbíró requisitus bizonyság előtt m. p. L. S. Én előttem Veninger András requisitus bizonyság előtt m. a. Én előttem Szaur János requisitus bizonyság előtt m. p.

Én előttem Horváth János városi notarius és requisitus bizonyság előtt m. p. L. S.

FELHASZNÁLT IRODALOM:

Latin-magyar fordítás. https://www.webtran.eu/hu/latin_magyar_fordito/

BABOS Kálmán (1865): Közhasznú magyarázó szótár a magyar irodalmi művekben, magán és hivatalos iratokban, hirlapokban, folyóiratokban és társalgási nyelvben gyakran előforduló idegen szavak megértésére és helyes kiejtésére. Pest.

CSIFFÁRY Gabriella (2006): Testamentum. Magyar végrendeletek gyűjteménye. Budapest, Vince Kiadó.

FOGARASI D. János (1835): Műszókönyv a magyarhoni törvény- és ország-tudománybul. Első rész, második sokkal bővített és jobbitott kiadat. Pest.

HATOS Hajnalka (2009): *A végrendeletek története a XVII–XIX. században*. Optimi Nostri. Díjnyertes Tudományos Diákköri Dolgozatok 2009. Szerk.: Sulyok Gábor. Győr, Universitas-Győr.

Honnyi törvény. Öszve-szedegette ETTE-KARCHAI Georch Illés Posony, 1806.

HOMOKI-NAGY Mária (2018): „Az általam megkért hiteles tanúk előtt következő végső rendelésemet tészem...” *Jobbágy-parasztok végrendeletei Szentes mezővárosában*. Szekszárd.

MÁTAY Mónika (2004): Historiográfiai viták a testamentumról. *Korall*, 2004/05. 248–270.

TÁRKÁNY SZÜCS Ernő (1981): *Magyar jogi népszokások*. Budapest.

RÉMAY Lászlóné (1997): *A női végrendeletek Veszprém vármegyében a XVIII. században*. Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola Szombathely.

Új kimerítő tisztírás szótár. Hatóságok, hivatalnokok, ügyvédek és mindazoknak számára, kik az 1844. II. törv. czik. rendeleténél fogva a latin nyelv helyett a magyart használni kötelesek. Legujabb hivatalos kútfőkből gyűjté IRHÓCZI KOVÁCH Lajos. Pest, 1846.

Zalaegerszegi végrendeletek 1701–1826 I. (1701–1803). Sajtó alá rendezte, a bevezetőt és a jegyzeteket írta CSOMOR Erzsébet. Magyar Nemzeti Levéltár Zala Megyei Levéltára, Zalaegerszeg, 2015.

Függelék

**Veszprém városa leveles házában feltaláltató minden
testamentumok lajstroma**

Készítette Csirke János fő jegyző, 1812 október napjaiban.³⁸

Jegyzés

1. Betű számra vagynak a testamen[tumok] össze szedve, s mind egyik betű különös csomót tesz, melynek neve maga a betű. P. o. [példának okáért] fasciculus A. fascic. M. etc. [stb.] mindegyikbe a N[umerusok] elől az egyről kezdődnek.
2. Az asszonyok magok saját vezeték nevek alatt való betű és csomóba vagynak, de csak ugyan férjeik neve alatt való betűbe is belé vezetettek. P. o. [példának okáért] Stefek Mária az S. csomóban van, de az U. betűbe is megtalálhatni, Ursinis Mihályné név alatt. Sőt, ha több neveik volnának, mindegyik alatt megtalálhatók.
3. A hol felnyitás rubrika ---val jegyeztetik, ott a testamentum még felnyitatlan, pecsét alatt vagyon, úgyszintén,
4. Ha a keletkezés rubrika ---val jegyeztetik, a dátum nincsen tudva.
5. Kezdődik ezen lajstrom a város archívuma lételevel [kezdetelevel] és mégyen vég nélkül. Azért a következő jegyzők is ezt folytassák. Melyre különös instrukciók kell nekik adni.
6. Veres téntával mindegyikre reá iratik a fasc[ciculus]. betűje és a testam[entum]. száma, ezért, hogy zavarba ne jöjjön, ha kivéttetik helyéről, vissza tétessen.
7. E jelenvaló testamentomi rendbe szedés készült 1812-be október napjaiba, maga ezen kötet még egy [---] is bé tart lajstromot.
8. Originale [eredeti] testamentumot senkinek ki adni nem szabad, hanem a párját [vagyis másolatát] csak.
9. Október 15-én 1812. napon esztendő számra is össze vagynak szedve a testamen[tumok], de meg lehet, hogy majd ez után regesztrálendő irományok között elzárva ismét találatik testamentum, az tehát renden kívül esik, de azért ABC sorba könynyű reá találni.
10. Ha fel nincs nyitva a testamentum, és így tétetésének esztendejét nem tudhatni, ezen rubrikát a tanács eleibe az archívumba lett beadás ideje iratik fel.
11. (iraton 10) Magtalanok testamentum[á]ra különös figyelemmel kijegyeztetnek, hogy in casu [a város pénztárának], hasznokat lehessen venni.

³⁸ MNL VeMI V.102.j. 3. kötet. A jegyzék szerint a végrendeletek száma: 529 db. A lajstrom előtti „használati utasítás”-t Csirke János főjegyző írta. A lajstromot átvizsgálva Csonka Mihály testamentoma (készült: 1709. november 9.) és Gergyeni Péter, magtalan, hagyja mindenét feleségének, ha ez is magtalan múlna ki utóbb, akkor közelebbről való atyafiainak. (készült 1709. január 14.) minden bizonnyal a két legrégebbi végrendelet.